8337

1

Pawlicki · II 70

8337

8337

L 1 //

Ernest Renan. Conférences d'Angleterre. 28/2 81.
Paris 1880. 2ème éd. Calmann Lévy. 8vo III. 261.

A. miał cztery konf: w Kwiet. 80 w zakładzie Hibbert lectures gdzie co rok inny prof. mówi o jakimś przedmiocie history: religii — piąta zaś wygłosił w Royal Institution. Pierwsze cztery traktują o roli Rzymu w powsta: chrześ: piąta o Mark. Aur:

Rob. Hibbert zrobił zapis na podob. lekcye

Konf. I. En quel sens le christianisme est une oeuvre romaine. —

Il n'y a qu'une vérité et c'est se montrer peu respectueux envers la révélation que d'avouer que la critique doit adoucir, quand il s'agit d'elle, ses sévères procédés. — 4

le culte dû par l'homme à l'idéal consiste dans la recherche scientifique, indépendante, indifférente aux résultats ... 5.

Dans l'état actuel de l'esprit humain, personne ne peut espérer résoudre ces problèmes (t.j. qui touchent à la destinée du genre humain) tout dogmatisme, par cela seul qu'il est un dogmatisme, nous est suspect. Nous accordons volontiers qu'un système religieux ou philosophique peut, qu'il doit même renfermer

Bez dogm: nie ma jednak prawdy bezwzględn: Au: sam liczne ma dogmat. orzeczenia

une certaine part de vérité; mais nous lui refusons, préalablement à tout examen, la possibilité de renfermer la vérité absolue. Ce que nous aimons c'est l'histoire.-6.
L'histoire bien faite est toujours bonne.-6.
Car lors même qu'il serait prouvé que l'homme, en cherchant à saisir l'infini, a poursuivi une chimère, l'histoire de ces essais, plus généreux que réussis, sera toujours utile. – 6.
W tym duchu czytać dalej 6–8 – także o męczennikach, których ma każda aspiracja do uszczęśliwienia ludzkości.

Les origines du christianisme sont l'épisode le plus héroïque de l'histoire de l'humanité. 10
Ruch chrześć. wyszedł z łona żydów: ale nie byłby zdobył świata, gdyby nie był przeniósł się w świat grecko-rzym.
L'action de Rome est la première en date 11
Dès le IIe siècle – Rome exerça une action décisive sur l'église de Jésus – 12

Rzym sięgnął po świeże religie – i to judaizm 12
L'état était le véritable dieu de Rome. Le père y avait droit de vie et de mort sur son fils, mais si ce fils avait la moindre fonction et que le père le rencontrât sur son chemin, il descendait de cheval et s'inclinait devant lui – 15

charakter: religii Rzymu pogan. 15-16.
O niej słusznie mówi on:
Y avait-il une religion moins susceptible que celle là de devenir la religion du genre humain! – 17.
Les autels de Rome et d'Auguste devinrent le centre d'une organisation hiérarchique de flamines et de sévirs augustaux qui a servi de base plus qu'on ne pense à la division des diocèses et des provinces ecclésiastiques. – 19
Geniusz cesarza czczony po całem imperyum nie potrafił zaspokoić pragnień serca 19 nie mógł się zgodzić święty z Jehową, stąd walka –

Eh bien! voilà le phénomène historique le plus extraordinaire, la plus haute ironie de toute l'histoire : c'est que le culte que Rome a répandu dans le monde n'est pas du tout le vieux culte de Jupiter Capitolin ou Latiaris, encore moins le culte d'Auguste et du génie de l'empereur, c'est justement le culte de Jéhovah ; c'est le judaïsme dans sa forme chrétienne que Rome a propagé, sans le vouloir, d'une si forte manière, qu'à partir d'une certaine époque, romanisme et christianisme sont devenus deux mots presque synonymes - 20 -

Żydowska religia i chrześć: to samo 21.

Pierwsze misye chrześć: rozwijają się wszystkie do Rzymu – Tygrys przekraczają dopiero pod panow. Sassanidów – 22
Dwie przyczyny : morze śródziem. i Rzym–

Misye byłyby niepodob. : bez jedności nadrzym. 24
on n'imagine plus que leur projet ait pu naître – 24 .

L'empire le sentit bien au 4e siècle ; il devint chrétien ; il vit que le christianisme était la religion qu'il avait faite sans le savoir i t. d.
W średn. wiekach dalej rządzi przez kanony: i dekret: jak niegdyś przez prawo cywil: i prokons: Kościół pozostał jusqu'à nos jours comme un débris de l'empire 25.
Rzym stworzył matery: warunek propag. chrześc: ale także atmosf: moral: 25.
Za impery: powstała wolność myślenia, której nie było w małych rzeczpos: 28.

Ce qui empêcha les pharisiens de tuer le christianisme, ce furent les magistrats romains – 29.

Uczucie braterstwa i ludzkości były już rozwinęły się pod wpływ. stoików 29

Obyczaje były nie złe, przynajmniej na prowincyi – Chéronée n'était évidemment pas le seul endroit où la vie fût si pure et si innocente (30 –) zgodnie Plut.

Obyczaje stały się łagodne - równość, braterstwo - l'amour du pauvre, la sympathie pour tous, l'aumône, devenaient des vertus - 32 - niewoli doznaje lepsze losu - 32 -

L'établissement du christianisme répondit à ce cri de toutes les âmes tendres et fatiguées. Le christianisme ne pouvait naître et se répendre qu'à une époque où il n'y avait plus de cités libres - 34 -

Apost: nie mają patryot: i nie są także kosmop: ils sont idéalistes dans le sens le plus absolu - 34

Chrześć: najlepiej rozwija się w prow: gdzie nie ma właściwej narod: - w Azyi mniejszej - w miękkiej i rozwiozłej - 35.

Les plus anciennes métropoles du christianisme, Antioche, Ephèse, Thessalonique, Corinthe, Rome furent des villes communes etc. 36

Les vrais pays grecs - furent toujours médiocrement chrétiens 35 -

W miarę zmniejszania się interesu polit: wzmaga się inter: społecz: Le socialisme prend le dessus quand le patriotisme s'affaiblit = 36
Culte universel comme l'islamisme, le christianisme sera au fond l'ennemi des nationalités – 37 –
O Kościół: narodo: tamże –
Et ce fut là une des causes de grandeur du culte nouveau – 37.
On est homme et fils de Dieu, avant d'être Français ou Allemand. Le royaume de Dieu, rêve éternel qu'on n'arrachera pas du cœur de l'homme, est la protestation contre ce que le patriotisme a de trop exclusif – 38.

une grande exaltation des sentiments religieux était donc la conséquence de la paix romaine établie par Auguste 39

charakt: religii pogań 39 – o zabobonach – 40.
Tous les cultes païens étaient essentiellement superstitieux – 40

une froide cella, où l'on n'entrait guère, où l'on n'apprenait rien 39

Bezbożne głupstwo o relig: wschod. 42-44
o kulcie Mitry
si le christianisme ne l'eut pas emporté,
c'est le mithriacisme qui fût devenu
la religion du monde 44
S. Justin. o cerem. Mitry -

Telle tombe mithriaque des catacombes de Rome est aussi édifiante et d'un mysticisme aussi élevé que les tombes chrétiennes - 45 -

le règne religieux de l'avenir n'appartenait ni à Sérapis ni à Mithra. La religion prédestinée croissait silencieusement en Judée - 46

Konf. II. La légende de l'église romaine.

Pierre et Paul.

W I. wieku państwo rzym. znalazło się w położeniu bez wyjścia – świat cały był usposobiony do monoteizmu – miał głębokie potrzeby relig: 49. 50.

Il s'élevait une immense protestation de la conscience morale du genre humain et il n'y avait aucun prêtre pour s'en faire l'interprète, aucun dieu ayant au cœur quelque pitié pour répondre aux soupirs de la pauvre humanité souffrante d'alors". 51.

L'esclavage, malgré les protestations des sages, restait très dur. Claude crut faire un grand acte d'humanité en établissant par une loi que le maître qui aurait jeté à la porte de sa maison son esclave vieux et cassé par la maladie, perdait tout droit sur lui si le pauvre vieillard venait à guérir. 51

Ludzkości wówczas zabrakło ojca w niebiesiech, sprawiedliwości i t. d.

Le judaïsme avait justement tout cela 52

Dans cette lutte c'est le Juif qui l'emportera 53

19.

Położenie żydów w Rzymie – Cyceron, Cezar – sympatye i antypatye

była wcześnie silną przed przyjściem Zbaw.

propaganda żydowszczyzny :
on sentait en eux quelque chose de supérieur 55
dzielnica żydowska przy porta portese

Ce qu'il y a d'admirable dans le judaisme, c'est cette simplicité de foi qui fait que le juif, transporté à mille lieues de sa patrie, au bout de plusieurs générations est toujours un juif très pur. 56

~~[illegible]~~ synagog rzym: z Terozo: opis Transteveru – 57
Peu de quartiers de Rome étaient aussi libres ; la politique n'avait rien à y voir. Non seulement le culte, en temps ordinaire, s'y pratiquait sans obstacles, mais encore la propagande s'y faisait avec toute facilité – 58 –

Szabaty i bóżnice żydów : – prozelityzm 58–59
taberna meritoria 61 –

Około r. 50 kilku żyd: chrześć: przybywa do Rzymu – pierwsze apostolstwo – Aquila i Priscilla 63

Chociaż są najstarsi ojcowie: pierwszej gminy chrześć: w Rzymie ils y ont à peine un souvenir! (64)

La légende, toujours injuste, car toujours elle est dominée par les motifs politiques, a chassé du panthéon chrétien ces deux obscurs ouvriers, pour attribuer l'honneur de la fondation de l'église de Rome à un nom répondant mieux à ses orgueilleuses prétentions. 64 –

basilique théâtrale

basiliques altières, devises insultantes 65.

Rome fut probablement le premier point du monde occidental et même de l'Europe où le christianisme s'établit. 65

Żąda kaplicy dla Aquila i Prisc: aux deux bons Juifs du Pont qui prononcèrent les premiers sur les quais de Rome le nom de Jésus! 65

Nie wie, że zakładzi bisk: mogli tylko opust: co innego opowiad. słowo boże, co innego rządzić!

Św. Paweł nie ma udziału w zakładaniu Kościoła rzym. 65 – on wprost założony pod

wpływem Jerozolimy -
char: Kościoła rzym: - nie rozumie S. Pawła - dopiero Luter go zrozumiał 65 - 67.
sacrements matériels qui justifient par eux-mêmes 66
ville des ascètes à la façon de Jacques Obliam, avec ses callosités aux genoux et sa lame d'or sur le front. 66
Elle sera l'église de l'autorité 66.
ona żąda tylko podpisu apost: certyfik: prawowierności 67

Le bien et le mal que l'Église de Jérusalem fit au christianisme naissant, l'Église de Rome le fera à l'Église universelle - 67.

Przybycie Pawła ś. do Rzymu w r. 61 -
o różnicach głębokich w pierw. chrześ. - 68
Czy Piotr S. był w Rzymie ?
Au. odpowiada 1° że ta kwestya nie ma znaczenia, bo Chr. P. nie chciał donner à son Église un chef quelconque - 70
a najmniej w Rzymie - zatem ~~następstwo~~ władza

papieży nie zyskuje poparcia żadnego przez mniemane następstwo po ś. Piotr: 72 –

2° że był prawdopodobnie w Rzymie, ale przybył dopiero po ś. Pawle 73 –

nie mógł przyjść w r. 42, bo prześladował go Agryppa dopiero w r. 44 –

nie mógł przyjść przed r. 61, bo list do Rzy: z r. 58 o nim nie wspomina

a ostatni rozd. Dziej. Apo: w. 17-29 niezrozumiały, jeżeli był wtedy Pio: w Rzym.

Że był w Rzymie dowodzą prawdopodobnie:

1° Piotr um. męczennikiem – a męczeństwo mogło się spełnić jedynie za prześlad. Nerona i to w Rzymie 74-75

2° list 1y Piotr. datowany z Babyl: 76

3° Acta Ebion: spisane około r. 130 sprowadzają Piotr: do Rzym: w ślad za Szymonem Magusem – Lipsius – 77

Przyszedł w ślad za ś. Paw: pour neutraliser son influence 77.

Les missions de Paul et les facilités que les Juifs trouvaient dans leurs voyages avaient mis à la mode les expéditions lointaines – 77

S. Piotr i Paw. prawdopodobnie
disparurent dans le grand massacre des
chrétiens ordonné par Néron 78
opis pożaru 79-82
prześladowanie 84 - 94

Il n'est même pas inadmissible que plusieurs fidèles aient commis des imprudences et qu'on ait eu des prétextes pour les accuser d'avoir voulu, en prêtendant aux flammes célestes, justifier à tout prix leurs oracles - 84

o Senecie i Dyrkach 91-93

Po imieniu Chr: uczta w ogrod: Nerona
najważniejszy dzień w histo: chrześc:

Męczeństwo św. Piotr. i Paw. odbyło się prawdopodobnie w tymże czasie - r. 64 -
nous savons avec certitude que Pierre fut crucifié - 95
Selon d'anciens textes, sa femme fut exécutée avec lui et il la vit mener

au supplice 95 – Paw. święty – 96 prawdopodobnie po regular. procesie –
Może być że dwie bazyl: stoją naprzeciw: na miejscu gdzie wsp. apostoł: 98

Si la basilique Vaticane ne couvre pas réellement le tombeau de l'apôtre Pierre, elle n'en désigne pas moins à nos souvenirs l'un des lieux les plus réellement saints du christianisme. 99

En apparence inalliables, le judéo-christianisme de Pierre et l'hellénisme de Paul étaient également nécessaires au succès de l'oeuvre future. Le judéo-christianisme représentait l'esprit conservateur, sans lequel il n'y a rien de solide; l'hellénisme, la marche et le progrès, sans quoi rien n'existe véritablement 99

Cóż św. Paw. miał wspóln. z duch. greck.? Czyż Piotr. nie nawrócił Kornel.?

On meurt aussi bien par l'absence de tout souffle révolutionnaire que par l'excès de la révolution 100

Konf. III. Rome, centre de formation de l'autorité ecclésiastique.

Narody, które mają odgrywać rolę w cywilizacyi powszechnej, zwykle po śmierci dopiero działają - 103

Les peuples doivent choisir, en effet, entre les destinées longues, tranquilles, obscures, de celui qui vit pour soi, et la carrière troublée, orageuse, de celui qui vit pour l'humanité - 104

La nation qui agite dans son sein des problèmes sociaux et religieux est presque toujours faible politiquement. 104.

O początkach prawodawstwa Żydów i przyczynach jego polit. słabości - 105

Stosunek Żydów do sąsiadów i utrata wolności polit. - 107 -

La destinée du peuple juif n'était pas de constituer une nationalité séparée : ce peuple rêve toujours quelque chose d'international ; son idéal n'est pas la cité, c'est la synagogue, c'est la congrégation libre 108 –

o teokracji 108 - 110

Son essence a été de former des communautés, avec leur statut et leur magistrat personnel, au sein des autres États, jusqu'à ce que le libéralisme moderne ait introduit le principe de l'égalité de tous devant la loi - 110.

Rewolucja nie jest zgubiona, gdy jej przywódzcy się zjadają wzajemnie. C'est là, au contraire, une preuve que la révolution a toute son énergie, qu'une ardeur impersonelle y préside 113

Głupstwo -

Śmieszna i bezbożna apologia rewolucjonistów żydow: 114 - 116
Ils perdirent une ville matérielle, ils ouvrirent le règne de la Jérusalem spirituelle, assise dans sa désolation, bien plus glorieuse qu'elle ne le fut aux jours d'Hérode et de Salomon 115

Wszystko to nie prawda -

Au. nie mówi, że fanat. żydow. zupełnie źle pojmowali ideę mesyaniczną. 116.

Zwycięstwo Rzymu nad Judeą: było zwycięstwo rozumu nad obłędem. 117.

Prawo rzym. było najpiękniejszym darem, jakim obdarzał Rzym podbitych – 117 –

Trzeba odróżnić pogan od Żydów, którzy mieli prawa dobre –

Chaque victoire de Rome était une victoire pour la raison ; Rome apportait dans le monde un principe meilleur à plusieurs égards que celui des Juifs, je veux dire l'état profane, reposant sur une conception purement civile de la société – 117

La ruine de Jérusalem et du temple fut pour le christianisme une fortune sans égale. 118 – 120.

L'église chrétienne de Jérusalem fut du même coup réduite à une importance secondaire. 121

Ce centre de haine et d'exclusion une fois détruit, le rapprochement des partis opposés de l'église de Jésus, deviendra facile 121

O krewnych P. Jezusa 121-124
De l'an 70 à l'an 110 environ ils gouvernent réellement les églises au delà du Jourdain et forment une sorte de sénat chrétien – 122

Po zburzeniu Jeroz: dziedzictwo spada na Rzym – duch ten sam 125
le pape de Rome a fait la religion de l'univers – 125
Charakterystyka Św. Klemensa 126
on godzi zasady Piotr. i Paw: 127
list do Korynt:
duch grecki nieporządny 128
mon clergé est mon régiment 130
zasady porządku w liście Św. Klem. 130

Potrójna absorpcya 131
wiernych przez presbyt:
presbyt: przez bisku:
biskup: przez papieża –
W liście Św. Klem. już pierwsza absor: dokonana – biskupów jeszcze nie ma, przynajmniej w Koryn. 132

Notre épître tranche la question dans le sens du pur catholicisme. Le titre apostolique est tout, le droit du peuple est réduit à rien. On peut donc dire que le catholicisme a bien eu son origine à Rome, puisque l'église de Rome en a tracé la première règle. 153.

Jezus myślał o innym Kościele – 153

Usiłowania Klem: żeby pogodzić dwa pierwotne prądy chrześc. 134
on nie widział nigdy Piotra ani Pawła.

Zmiana w przypomnieniu o połowie indu:
według Straussa
Karanie Św. Piotr. 136
Prymat Piotrowy 138
Piotr i Paw. pogodzeni 140 –
Wspólna ich śmierć 142
Wiktor Em. i Pius IX. 144
Św. Domin. i Św. Fran. 144
Legenda powstała zamiast legendy 145
La sérénité du narrateur des Actes était perdue – 145.

IV Konf. Rome, capitale du catholicisme. 4/3 81

Rzym został głową Kościoła, bo potrafił wmówić w ludzi, że jego gmina założona aż przez dwóch apostołów 151–152.

Ce fut le chef-d'oeuvre d'habileté de l'Eglise romaine d'avoir réussi à établir cette croyance – 152.

La destinée ecclésiastique de Rome était dès lors fixée. 152.

Wielkość Rzymu pod familiją Antoninów przygotowała prymat papieży 153

Sous Antonin le germe de la papauté existe bien caractérisé. 153

L'organisation de la société chrétienne était à Rome le travail principal 153

Très peu soucieuse de spéculation, décidément hostile aux nouveautés dogmatiques, elle présidait en maîtresse déjà exercée à tous les changements qui s'opéraient dans la discipline et dans la hiérarchie. 154

Ce qui s'élabore, vers les années 120 et 130 dans l'église chrétienne, c'est l'épiscopat. Or la création de l'épiscopat fut éminemment l'oeuvre de Rome. 154.

Dla czego jednak religia żyd: lub pogańskie kulty nie doszły do tej jedności za pomocą Rzymu?–

| A jednak pierwsza gmina chrześc. w Rzymie składała się z większ. żydów:

L'histoire n'a pas d'exemple d'une transformation plus profonde que celle qui s'opéra dans le régime de l'Eglise chrétienne vers le temps d'Adrien et d'Antonin. 156.

Les presbyteri ou episcopi devinrent très vite les uniques représentants de l'Eglise et presque immédiatement après, une autre révolution plus importante encore s'opéra. Entre les presbyteri ou episcopi il y en eut un qui par l'habitude de s'asseoir sur le premier siège, absorbe les pouvoirs des autres et devint l'episcopos ou le presbyteros par excellence. 157.

Ale przedtem główną przyczynę tej zmiany w odprawianiu mszy św. która zawsze raz tylko odprawiała się w każde święto biskup zrobił się następcą apost:

l'égalité primitive n'existe plus; à

naiwne

vrai dire, elle n'avait duré qu'un jour 158

Biskupi zabrali całą wolność Kościoła dla siebie, chociaż społeczn.-chrześc. była fondée d'abord sur l'inspiration individuelle. 159

Dzieło Jezusa byłoby rozpadło się bez tej inowacyi – *inspiracya osobista byłaby doprowadziła do zupełnej anarchii – 159

Dzieło Jezu: ocalonem zostało przez utworzenie władzy potężnej wprost od Założyc: 160 –

Ale to oznacza dekadencyą 160

Mimo to uznaje, że to było konieczne 162

bez biskupów kościoły byłyby się rozwiały – 162

L'idée que le président de l'Eglise tient son mandat des membres de l'Eglise qui l'ont nommé ne se montre pas une seule fois dans la littérature de ce temps.

Wielkie stąd korzyści – 163

Zasada katol: 164–167.

Organizacya kościołów modeluje się na jeogr: administr: państwa rzym 167–169 18/3 81

Le christianisme, comme le judaisme et l'islamisme, sera une religion de villes. 167

Paradoks, nie sprawdzony na żadnej z trzech religii –

Większe miasta stają się dyecezyami

le flamen civitatis devint l'évêque 168

Wszystko to więcej przypadkowe –

L'empire fut comme le moule où la religion nouvelle se coagula 169
L'épiscopat sous Marc Aurèle est entièrement mûr ; la papauté existe en germe - 169.

Papiestwo rozwija się coraz bardziej
Kościół rzym.: umiał wmówić we wszystkich dwie rzeczy: że prymat Piotra przeszedł na jego następców
2° że ~~za~~założony przez Piotra i Pawła razem

Une nouvelle dualité mythique remplaçait celle de Romulus et de Rémus 17
Żali się ci: ~~że~~ ekskomunikowano artemonitów, tandis que jusqu'à Victor, toute l'Église de Rome pensait comme eux 171
L'église de Rome se mettait dès lors au dessus de l'histoire 172
Canon Muratori - Ireneusz
Prymat Rzymu wzmógł się przez bogactwa, których użył na propag: 173
Rzym miał genius przeważnie polity-

a w polit: wszystko uchodzi – apokryfy nawet, byleby miały aprobatę Rzymu były wszędzie przyjmowane z ufnością 174

Cytaty jednak niewątpliwe: Klem. i Herm:

Prymat rzym: rośnie w 3im wieku –

Corneliusz i uwięzienie – 175

Spór Wiktora 175 – 181

Z tego sporu widać que le laïque n'était plus rien – 180.

R

–

Rzym chrześc: żyjący cały we władzy, bardzo był uprzejmym dla władzy ces: –

Chrz: Paweł św – Łuk: 182-183.

Św. Łuk: jednak tylko prawdę mówi, twierdząc, że urzędnicy rzym: byli dla św. Pawła bezstronni 184 –

Chrześc: nie mają udziału w powstaniu Jerozolimy ani Barkokebasa – 184

Czy to brak patryotyzmu 185

Apologiści chrześc: życzliwi dla rządu – 185

Le christianisme et l'empire se réconcilieront, ils sont faits l'un pour l'autre. L'ombre de Méliton tressaillira de joie quand l'empire se fera chrétien et

que l'empereur prendra en main la cause „de la vérité" 187.
La haine du christianisme et de l'empire était la haine des gens qui doivent s'aimer un jour 189
Cette attitude correcte à l'égard du pouvoir tenait à des nécessités extérieures tout autant qu'aux principes mêmes que l'Église avait reçus de ses fondateurs 190 —
Paweł ze Samosaty 190
Kościół nie mógł żyć bez państwa ani państwo nie mogło dłużej pozostać pogań: bo świat chciał nowej religii 192
Le christianisme remplissait toutes ces conditions. Son culte admirable, sa morale pure, son clergé savamment organisé, lui assuraient l'avenir. 192.
Fałszywy pogląd na cesarzy Julję 193 —
Alex: Sew: objawia un éclectisme touchant 194
Konstanty W. pod wpływem matki prosi cesarstwo chrześć: mając wzgląd na wschód choć na zachodzie byli chrześć: une faible minorité 195

Rzym zaraz traci na wpływie: Konstantynop:
ale wkrótce odzyskuje dawną przewagę przez
związek z Karlowing:
L'église de Rome se relève alors plus puissante que jamais et devient de nouveau pour huit siècles le centre de toutes les grandes affaires de l'Occident. 197.

Potem rozwija on: swój Kocha: sceptyc:
Il n'y a pas de révélation définitive, il y a un effort touchant de l'homme pour rendre supportable sa destinée 199
La vie nous paraît toujours un court passage entre deux longues nuits. Heureux celui qui se laisse endormir au vain bruit des menaces qui troublèrent autrefois la conscience humaine et ne doivent plus que la bercer! 200
Gardons nous de toute formule absolue qui deviendrait un jour un obstacle à la libre expansion de nos esprits 201.
La comparaison du régiment, inventée par Clément Romain et depuis tant de fois répétée, doit être tout à fait abandonnée - 201.

Koniec tej prelekcji 202-205 bardzo zabawny: trochę wyrzutów sumienia a dużo sceptycyzmu - głupi pogląd na przyszłość Kościoła - on: wyobraża sobie, że to stara babunia, pragnie bawić swoje dziatki

A

Konfer: V o Marku Aureliuszu miał ją autor w Royal institution

Comme les gens qui ont été très bien élevés, Marc-Aurèle se gênait sans cesse; ses façons venaient d'un parti pris général de tenue et de dignité. Les âmes de cette sorte, soit pour ne pas faire de peine aux autres, soit par respect pour la nature humaine, ne se résignent pas à avouer qu'elles voient le mal. Leur vie est une perpétuelle Dissimulation – 219

Stosunek do Faustyny 219 - 222

ce pieux mensonge 221

M. A. pécha plus d'une fois par trop d'indulgence 222

zakłady dobrocz: za cesarstwa 223

Wynosi książkę M. Aur: że nie ma pas une ombre de système 232

Sa pensée morale, ainsi dégagée de tout lien avec un système, y gagne une singulière hauteur. L'auteur du

livre de l'Imitation lui-même, quoique fort détaché des querelles d'école, n'atteint pas jusque là; car sa manière de sentir est essentiellement chrétienne; ôter les dogmes chrétiens, son livre ne garde plus qu'une partie de son charme. 233.

Za to w Księdze M. Aur: wszyscy mogą czytać – od ateusza do wierzących.

C'est le livre le plus purement humain qu'il y ait 233 –

W teol: M. Aur: buja między deizmem politeizmem i panteiz: kosmi: 233

Les considérations sont toujours à deux faces, selon que Dieu et l'âme ont ou n'ont pas de réalité 233

Potem on robi zwrot do siebie, że to jego stanowisko. On zawsze dobrze wychodzi, czy mater: ma racyę czy idealiz 233

A ja mówię, że w jednym i drugim razie jest wielkim cymbałem

Jak się to stało, że Mar. Aur. bez filozof: teoret: a z ~~teolog~~: pełną sprzeczności, bez jasnego pojęcia o duszy i jéj nieśmiertel: być głęboko moralny i znakomicie religijny? pyta au. 235

Odpowiada, że z ustaniem wątpliwości teoret: ustałyby cnoty - byłby każdy przymuszony czynić dobrze, wiedząc że za złe czyny piekło nań gotowe

Des croyances trop precises sur la destinée humaine enlèveraient tout le mérite moral 236

Pod tym względem Mar. Aur. wyprzedził wieki. Jamais il ne se soucia de se mettre d'accord avec lui-même sur Dieu et sur l'âme. 237

Comme s'il avait lu la Critique de la Raison pratique - il vit bien que lorsqu'il s'agit de l'infini, aucune formule n'est absolue, et qu'en pareille matière on n'a quelque chance d'avoir aperçu la vérité une fois en sa vie que si l'on s'est beaucoup contredit - 238.

Il détacha hautement la beauté morale de toute théologie arrêtée; il ne permit au devoir de dépendre d'aucune opinion métaphysique sur la cause première 238

Następują wyjątki z Mar. Aur. 238-240
C'est comme si un comédien est congédié du théâtre etc. 239.
Straszne porównanie – M. Au. się bawi, tak jak bawił się po swojemu Aug.
son tempérament complètement mortifié 240
śliczny ustęp o przezwyciężeniu słów. 241
c'est trop de résignation 242

Piękna uwaga au: 242-243 gdzie dowodzi potrzeby istnienia wieczystego –
Toute la vie se passe pour lui dans cette noble hésitation 243
S'il pécha, ce fut par trop de piété. 244.

Comme les ascètes chrétiens, Marc Aurèle pousse quelquefois le renoncement jusqu'à la sécheresse et la subtilité. 244.
Parfois il en résulte pour nous quelque chose d'âpre et de triste; la lecture de Marc Aurèle fortifie, mais ne console pas; elle laisse dans l'âme un vide à la fois délicieux et cruel

qu'on n'échangerait pas contre la pleine satisfaction. 245
L'humilité, le renoncement, la sévérité pour soi-même n'ont jamais été poussés plus loin.
La gloire, cette dernière illusion des grandes âmes, est réduite à néant. 245
L'absolue mortification où il était arrivé avait éteint en lui jusqu'à la dernière fibre de l'amour propre. 246.
M. A. był twardym dla siebie, dla innych zawsze łagodnym i dobrym 246
Gdzie mowa o niegodnym Komodusie:
Marc fut pris par ses propres phrases, par ce style d'une bienveillance convenue qui lui était habituel 253
O prześladow. chrześć:
il laissa planer sur sa mémoire un reproche, injuste il est vrai, mais dont l'ombre même ne devrait pas se rencontrer dans une vie si pure 254
Uniewinnia cesarza:
le véritable esprit de liberté, comme nous l'entendons, n'était alors compris

de personne, et .. le christianisme, quand il fût maître, ne le pratiqua pas mieux que les empereurs païens .. 256

Żałuje, że M. A. nie był więcej liberał dla chreśc:

Peut-être le christianisme laissé libre eût-il développé d'une façon moins désastreuse le principe théocratique et absolu qui était en lui 257

—

Un moment, grâce à lui, le monde a été gouverné par l'homme le meilleur et le plus grand de son siècle 259

—

ce livre incomparable où Epictète était surpassé, cet Evangile de ceux qui ne croient pas au surnaturel, qui n'a pu être bien compris que de nos jours 260

—

Veritable évangile éternel, le livre des Pensées ne vieillira jamais, car il n'affirme aucun dogme — 260

La vertu de M. A. comme la nôtre, repose sur la raison, sur la nature. 260

S. Louis fut un homme très vertueux, parce qu'il était chrétien; M. A. fut le plus pieux des hommes, non parce qu'il était païen, mais parce qu'il était un homme accompli. Il fut l'honneur de la nature humaine et non d'une religion déterminée. 260.

La science viendrait à détruire en apparence Dieu et l'âme immortelle que le livre des Pensées resterait jeune encore de vie et de vérité. 260.

La religion de M. A. est la religion absolue, celle qui résulte du simple fait d'une haute conscience morale placée en face de l'univers. 261.

19/7 81. Ern. Renan. L'église chrétienne. Paris 1879. Calmann Lévy - 8vo str. VII i 561

Jest to 6^{y} tom historyi począt.k. chrz. (histoire des origines du christianisme)

Chr: jest gotową religią w 2^{ej} poł: 2^{go} stul: (str. I) Dla montanizmu tworzenie się chrześc: uległo do panów. Mar. Aur.
odrzucenia or
les étranges hallucinations du cénacle des apôtres de Jérusalem (II),
La résistance que l'orthodoxie, représentée par l'épiscopat, sut opposer aux prophètes de Phrygie, fut l'acte décisif de la constitution de l'Église. II
Była to walka wolności osobist: z władzą Kościelną a ta zwyciężyła jak zawsze następnie - ten rząd kościoła jest un bon sens relatif
dzieło chrześc: nie było jedynem ani odosobnionem zjawiskiem - w 2^{im} w: tous les honnêtes gens du monde antique aspiraient à un adoucissement des moeurs et des lois. La piété était le besoin

universel du temps (III,

Parce que le christianisme a triomphé, ce n'est pas une raison pour se montrer injuste envers ces nobles tentatives, parallèles à la sienne et qui n'échouèrent que parce qu'elles étaient trop aristocratiques (III,

Dla tego zgoda między Kościołem a państwem nie udała się w 2^im w.^u an: na to odpowie w następ: tomie

Już w 2^im wieku o tem myślał świat chr: IV nawet już św. Paweł a czego Jez. nie przewidział: l'évangile deviendra une des bases de l'absolutisme V

Le Christ sera venu au monde pour garantir aux princes leurs couronnes.

Un pontife romain ne cherche-t-il à prouver de nos jours que J. Chr. a prêché et est mort pour conserver aux riches leur fortune et pour rassurer le capital? V.

W początkach chrześc: ciemności, ces obscurités dont on ne sort que par des hypothèses ou des divinations hardies VII.

Ch. I. Adrien.

Adrien était un homme d'une moralité équivoque; mais ce fut un grand souverain. 2

zrobił niejedno dla kobiet; niewola: - 3

ukraca władzę ojców: znosi ofiary z ludzi -

L'orient surtout l'attirait 4

Toute recherche aboutissait pour lui à une plaisanterie, toute curiosité à un sourire. - 5

Był tolerant, ważył dla chr: 5

La légèreté d'un vieux spirituel, d'un Lucien couronné, prenant le monde comme un jeu frivole, fut plus favorable à la liberté que la gravité sérieuse et la haute moralité d'empereurs accomplis. 6

C'était Néron moins la folie 10

O V ks. Carm. Sib: rob. 12. no. 1.

Przekleństwo rzucone na Rzym przez autora Sib: 15

Ch. II. Reconstruction de Jérusalem - 21 19.

Rozmowy Hadr. z rabinami 23

Odbudow. Jerozol. i list Barnab. 24

Aquila, urzędnik Hadr: zostaje chr: a nie przestaje czarnoksięstwa 29

21/3 87.

Ch. III. Tolérance relative d'Adrien. Premiers apologistes – 31 sq.

Les temps étaient à la tolérance 31

Au: cytuje najniepotrzebniej 1 Tim. II. 2
który był pisany daleko przedtem a mógł być
pisany wśród prześladowania

Kolegia i stowarzyszenia pobożn. się mnożą.

Q. Licinij Silwany Graniany pisze do Hadr:
Odpowiedź Hadr: zachowana u Justyna jest
autentyk : 31 – 33

il ne nous a pas été conservé par les recueils
païens 32

(al. gdyby to było koniecznem

Hadryan w Atenach (125–126) – 35

Hadryan nie lubił być zwyciężonym w dyspucie. Le Néron, habilement dissimulé, qu'il y avait en lui, se réveillait alors. 36

L'activité intellectuelle d'Adrien était sincère, mais il manquait d'esprit scientifique. Dans ces réunions de sophistes, toutes les questions divines et humaines furent discutées ; aucune ne fut résolue. 37

Phlégon, secrétaire d'Adrien, peut avoir eu quelques connaissances de la légende de Jesus. 38 –

Powstanie apologetyki chr: w Atenach przez nawrócenie się filozofów 38

Moment solennel qui marque l'arrivée à la pleine conscience. 39

Jednakże Chr: zawsze mało pełna siebie świadomość -

Polityka arystokr: chrz: chcą traiter avec les souverains par-dessus la tête des peuples 40

Martyr. Polyc: 10 nie popiera jednak tego twierdzenia, bo męczen: nie ma żadnego powodu bronić się przed zaślepionym tłumem -

Apologia Kwadratusa 40
cytuje cuda Zbaw:
Znał on żyjących jeszcze, których uleczył Zba

Flegon sekr: cesarz: o długiem życiu i teratologii

Apolog: Arystid. filoz: 42
dowodzi prawdy chrześ: z filoz: pogan:

Hadryan szanuje chr: 42

Hadrianea 43 chrześc: ?

Zob. o nich Lamprid. Alex-Sev. 43

Même les folies d'Adrien avec Antinous furent un élément de l'apologétique chrétienne. 43

Ch. IV. Les écrits johanniques 45 nast.

Wtedy po raz pierwszy mówią o ewan: S. Jana - jej wyższości nad Mat. i Mark. 45

Le texte en question tranchait, en effet, fortement sur la simplicité des premiers récits évangéliques; il affichait des prétentions bien plus hautes, et sûrement, dans l'intention de ceux qui le propageaient, il était destiné à remplacer les humbles vies de Jésus dont on s'était contenté jusqu'ē-là. 46.

Papias i presbyt. Joannes - 46

Związek tego Presb: Jan: z 2^{im} i 3^{im} listem S. Jana i z eferyj: Ceryntem 46.

Św. Jan + w Efezie, skąd wyszła ewan. 4^{a} 46

Aby wywyższyć S. Jana nad Piotra on put recourir à une de ces fraudes pieuses qui alors ne causaient de scrupules à personne 47

Odmawia autorstwo ewan: 4^{ej} Św. Janowi - odsyła do 13^{ej} edy: Vie de Jésus -

Napisano ją jakie 30 lat po jego śmierci - 47

Presbyt. Jan, Aristion, Papias - 48

Jan Presb: o ewan. S. Mark: 49

Dla czego Papiasz nie zna 4^{ej} ewan.? - 49

List 1y S. Jana został utworzony pour préparer la fraude pieuse 49

Iren. i ojców. 3º w. cytują go na równi z 4tem ewan. Papiasz go cytuje, ale nie zna ewan. 50.

Osobny styl pism S. Jana – 51

zarzuty robione jemu 51

Prouver Jésus à ceux qui ne croient point en lui, mais surtout faire prévaloir une nouvelle conception du christianisme, voilà les deux buts que se propose l'auteur 52

il enchérit encore sur les récits de prodiges qui déparent les évangiles primitifs – 53.

Stosunek Cerynta do pism S. Jana 53

Tout est possible à ces époques ténébreuses; et si l'église, en vénérant le quatrième évangile comme l'oeuvre de Jean, est dupe de celui qu'elle regarde comme un des ses plus dangereux ennemis, cela n'est pas en somme plus étrange que tant d'autres malentendus qui composent la trame de l'histoire religieuse de l'humanité. 57.

au. ewan. 4go est à la fois le père et l'adversaire du gnosticisme 57

Św. Jan prawie Doketa!

Que de fois on se maudit en maudissant les autres 57

La conscience chrétienne, si souvent affolée depuis cent ans sur l'idée qu'il fallait se faire de Jésus, avait trouvé enfin son point de repos. 55.

Analiza ewan. 4go. 56 nast.

Św. Jan wyższy jako historyk w opowiadaniu faktów, niższy, przez fałszowanie nauki Zbaw. 56.59

Ewan. 4. ma podstawę histor. 58.

R. widzi mnóstwo sprzeczności między nauką ew. 4 a dawniej. ewan: Których wcale nie ma _ 60

Chryst. 4go ew. ma un air de choquante présomption – 62 –

Chryst. przecież nie zawsze mówił. postępował tak samo

Przytłucze objekcye Re.

22/3 81

Ch. V. Commencement d'une philosophie chrétienne. 63 nast.

Filozofia św. Jańska nie jest orygin.
Philon en avait exposé avec plus d'ensemble et de conséquence les principes essentiels - 63.
R. sądzi, że we filoz: ducha greckiego i egipsk. zwłaszcza inkarnacya Bożego Słowa - 63
Równocześnie żydzi zaczęli uosabiać Boże przymioty, stąd wielość w Bóstwie 64 -

dabar - logos - memra - 65
stykają się z jednej strony z pojęciami egipsk: z drugiej z platoń:
Filon łączy je z filoz. grecką - nie zna Mesy: podobnież jak go nie zna 4a ew: - 67.
Logos wcielony a Mesyasz - 68.
Ewan: spółczesne jednak przewyższały ewan. 4a - !! (69. no. 1.)
Gdyby pisma Filona były więcej znane, ~~napisanoby~~ prędzej 4a ew:
Justyn S. także ma teoryą Słowa, choć nie z IV. ew.

Równocześnie powstaje idea Parakleta
Aelius Arystyd o Atenie wyraża się podob. 70.
Odtąd przerobiono życie Chry:
On ne voit pas bien pourquoi il mène cette vie de commande, jouée en manière de rôle, sans sincérité. 71
Było to konieczne, bo w guście wieku -
La conscience chrétienne voulait de plus en plus que tout eût été surnaturel dans la vie du fondateur 71
Marcion przerobił ew. S. Łuk: jusqu'à ce qu'il en ait chassé toute trace de judaisme et de réalité - 71
Gnostycy poszli jeszcze dalej -
Ewan. 4ª szerzyła się zrazu w małem kółku - pierwsza o niej wzmianka dopiero między 175 a 180 r. - 73. no. 1 - zrazu przyjmowano źle lub obojętnie -
pod koniec II w. już przyjęte - W końcu wielkie odnosi zwycięstwo:
Il était si commode pour les besoins de la théologie et de l'apologétique du temps, au lieu d'une petite histoire tout humaine d'un prophète juif de Galilée,

d'avoir une sorte de drame métaphysique échappant aux objections qu'un Celse préparait déjà! 74.

Dzięki 4^{tej} ew: Le christianisme est devenu une sorte de philosophie occulte dont ni Pierre ni Paul ne se doutèrent assurément -76-

Same niedorzeczności w 4. ew.

il a trahi Jésus pour le sauver - 77-

L'auteur du quatrième évangile a tiré Jésus de la réalité judaïque où il se perdait et l'a lancé en pleine métaphysique - 77-

Re. przypisuje ew: i trzy listy Janowi Presb: - 2 i 3 uważa za petits formulaires de lettres - 79

Polycrate 81

Z pismami Jana zaczyna się filozofia i spekulacya chrz: 82

w nich wielka nietolerancya

Ce qui est sorti du quatrième évangile, c'est la théologie, c'est-à-dire une assez malsaine application de l'esprit, où s'est usé le monde byzantin, à

partir du 4. siècle... 83
Ew. Jan. zrywa z żydowstwem.
le gnosticisme, qui est la plus haute expression du christianisme spéculatif, poussera la haine du judaisme jusqu'à la dernière exagération 83 –

Ch. VI. Progrès de l'épiscopat 85 nast. 23/3 81

A mesure que les espérances de la fin du monde et de l'apparition messianique s'éloignaient, le christianisme obéissait à deux tendances : s'accommoder tant bien que mal avec l'empire et s'organiser pour durer – 85 –
Bez władzy stałej byłyby pierwsze kościoły utonęły w anarchii 86
~~Il était~~ L'association chrétienne était menacée d'un grand péril, si une institution salutaire ne venait la sauver de ses propres abus 87 –
Il était écrit, à l'inverse, qu'un clergé accaparerait l'église chrétienne, se substituerait à elle – 87.

Historya nie zna szybkiego przeobrażenia - wierni abdykują w ręce kilku duchown: a ci znowu w ręce jedn. biskupa - 88 -
Zapomina Re. że tak było od początku -
Hegezyp w II w. wszędzie już napotyka biskup: 90
Z jednej strony była to dekadencya, ze szkodą twórczej samodzielnej ruchliwości
z drugiej strony był to konieczny warunek silnego wzrostu chrz: 91 -
Bez bisk: byłyby się rozproszyły kościoły.
Chr: byłoby się skończyło, jak relig: Mitry -

La démocratie est quelquefois éminemment créatrice ; mais c'est à condition que de la démocratie sortent des institutions conservatrices et aristocratiques, qui empêchent la fièvre révolutionnaire de se prolonger indéfiniment - 92

Voila le véritable miracle du christianisme naissant. Il tira l'ordre, la hiérarchie, l'autorité, l'obeissance du libre assujettissement des volontés;

il organisa la foule, il discipline l'anarchie. 92
Duch Jezusa zdziałał ten cud - 92
Apost: mieli niezaprzeczoną władzę nad
kościołami a bisku: uchodzili za ich nast. 93
Wykazuje Re. niepodobieństwo, by władza
nadprzyrodz: pochodziła od wszystkich 93
Biskupi nigdy nie byli mianowani przez
całą gminę — 93
Une loi générale de l'église est que l'inférieur n'y a jamais nommé son supérieur - 94 -
Podrobiono 3 listy S. Paw. do Tyt. i Tym: 95
le langage favori de l'église romaine 96. no.)
Jakże ten język mógł już być gotów w/ 4ym w.?
un premier essai de fausses Décrétales 96 -

Le chrétien doit être l'inverse du païen 101

On sent dès lors que la société chrétienne ne sera pas une société libre. L'individu y sera surveillé, censuré - 102
Ale gdzież się to nie działo w starożyt:
i nowożytn. świecie? —
Gdzież jednostka może mieć woln. bezwzgl.?

La composition des épitres à Timothée et à Tite coincida vraisemblablement avec ce qu'on peut appeler l'édition des épitres de Paul 105.

Wyd. dokonane w Rzymie 105

Ch. VII. Faux écrits apostoliques. La bible chrétienne. 107 nast.

Ironicznie opisuje on: jak świat ciągle istniał a nadaremnie spodziewali się chrz: przyjścia Mesyi w zorze półno:;
(108) Jedni się zniechęcali, dzięki niecierpliwości generacya która była miała doczekać się powrotu Zba: już była wymarła – 108 –
On aspirait à sortir du provisoire 109
Wtedy wymyślono 2. list S. Piotra – 109
Piotr chciał pogodzić księgi apost: ze S. Pawłem – 109

Rassurer les fidèles sur les longs retards de l'événement messianique, montrer Pierre et Paul d'accord sur ce

mystère fondamental de la foi chrétienne, combattre les erreurs du gnosticisme naissant, voilà le but de notre pieux faussaire. 110.

L'enseignement de ce docteur est digne du reste de l'âge apostolique par sa pureté et son élévation. 111 –

Z 2^{im} list. S. Piotra zamyka się 100 lat po śmierci Chr: cykl Now. Test: 113

Zarzuty jakie robi Re: pismom Now. Test. 113. no. 1.

Le christianisme avait ainsi son livre sacré, recueil admirable qui devait faire sa fortune dans les siècles éloignés où, le souvenir direct des origines étant perdu, les religions ne valent plus que par leurs textes écrits. 113.

Łatwość fałszowania pism apost. w Kościele 114 –

Uczciwość jednak uznał – o tem zapomina Re.

à défaut de génie, la nouvelle Bible eut la bonté; à défaut d'écrivains, elle eut des hommes pleins de Jésus, qui nous rendirent son esprit 115.

Czyż Paweł nie był geniuszem!

Le N. T. a introduit dans le monde une idée nouvelle, celle de la beauté populaire. C'est, en tout cas, le livre a séché le plus de larmes, amélioré le plus de cœurs. 116.

O stylu N. T.
pięć rodzaj: stylu 116 nn.
Wspólną cechą i zaletą wszystkich, siłą i miękkością jest to:
Ils sont écrits en grec et conçus en sémitique 116.

Przekład Akwili – 119 =
wzbudza niechęć u chr: 121 –
żydzi go przenoszą nad LXX – 122
Re: nie wierzy że alma = νεανις

Ch. VIII. Le millénarisme – Papias
122 nn:

Z jednej strony chciano relig: chr: zatrzymać w granicach żyd: z drugiej utrzymać wiarę w przyjście Chry: i millenaryzm.
Ew. 4 i gnostycy: już w ten dogm. nie wierzą – 122
Papias bisk. z Hierap: nie był ucz: ani Jana św. ani żadnego z apostoł: należy do 3iej gener. chr: 124
Jego charakter naukowy i metoda 125
On ne touche jamais à cette question des écrits attribués à Jean sans tomber

dans les contradictions et les anomalies. 129.
dzieło Papiasza – dla czego zginęło –
jego łatwowierność obok pilnego zbierania 130
Marc – avec sa lourde thaumaturgie 131
jego milenaryzm 132
teoryę, którą wyprowadzały ewan: przez zachowanie mów Chry: 133 –
historya nauk milenaryuszów od Papiasza do __V__ stul: 135 –

Bajki te dowodzą jednej rzeczy, że człowiek wszystkiemi środkami chce rozwiązać tajemnicy między swoim pojęciem o sprawiedliwości a światem niesprawiedl: +
il imagine des chimères dont il rirait chez un enfant, pour ne pas avouer que Dieu a pu se moquer de sa création jusqu'à lui imposer __le fardeau du Devoir sans compensation__ 139.

24/3 81.

Ch. IX. Commencement du gnosticisme – 140 n.a

Już przy narodzeniu się swojem Chr: było dotknięte szczególną chorobą – une sorte de croup des plus dangereux, fut sur le point de l'étouffer – 140.

W miarę, jak Kościół się mnożył, powstały dwie arystokr: ambitne – montanizm i gnostycyzm – pierwszy był pychą powoł: drugi pychą wiedzy – 141

J. et ses disciples immédiats avaient tout à fait négligé la partie de l'esprit humain qui désire savoir; ils ne firent aucune part à la connaissance; ils ne s'adressèrent qu'au cœur et à l'imagination 141

Zaniedbali kosmol. psych. spekul: teol.
S. Paweł pod koniec życia uczuje potrzebę teol: spek: 142
zbliża się do Filona
Kościoły Azji Mn. wpadają w kabałę – 4. ewan. – Cerynt –
synkretyzm w Alex.
nie spostrzegli chr: że powoli do tego, co się dzieje w Paryżu – 143.

Początki i rozwój gnostycyzmu 147 nast: 25/3 81.

Gnostiques et chrétiens se ressemblaient par
l'ardent désir de pénétrer le mystère religieux
sans la science positive, à laquelle ils étaient
également étrangers". ~~Aussi~~ Aussi leur sublime
s'amalgama 145.

porównanie gnosty: z wpływami hegelianizmu
na teol: kat: i prot. 146.

Ojcowie Kościoła wywodzą gnost: od Szymo: Mag.
Plotyn zaś od Platona 147
Re: naznacza im różne początki 148 ?
Renan ze św. Pawłem czerpią z Kabały - 148
Filon z Biblos - Buddyzm -
Gnostyk = Budda - 149
Gnostycy reformują Kościół. 152 nast.
Ich liturgia, sakramenta w części przyjęte
przez Kościół chrześc. - 155

Tout en repoussant les chimères des
gnostiques et en les anathématisant,
l'orthodoxie reçut d'eux une foule d'
heureuses idées de dévotion populaire 155
Du théurgique l'Église fit le sacramentel.
Ses fêtes, ses sacrements, son art, vinrent
pour une grande partie des sectes qu'elle condamnait. 155.

Le christianisme pur n'a laissé aucun objet matériel; la première archéologie chrétienne est gnostique. 156.

Ch. X. Basilide. Valentin.
Saturnin. Carpocrate. 157 na.

La métaphysique de B: par sa grandeur maladive, rappelle celle de Hegel. Elle devait beaucoup à la cosmologie stoïcienne. 158

Rozwój świata kiedyś zakończy się en une inconscience générale, i pogrążą ἄγνοια – des individus au sein de Dieu et dans l'extinction absolue de tout désir. 159.

La place que B: attribue à Jesus dans l'économie de l'histoire du monde, ne diffère pas essentiellement de celle qui lui est attribuée dans l'Epitre aux Colossiens et dans l'evangile pseudo-johannique 161

Valentin lui fut assurément supérieur. Quelque chose de triste, une morne et glaciale résignation fait du système de B. une sorte de mauvais rêve. V. pénètre tout d'amour et de miséricorde. La rédemption du Chr. a pour lui un sens de joie ... 165

Le but de l'église était l'amélioration des moeurs et la diminution des souffrances du peuple, non la science, ni la philosophie. 167. Valentin aurait dû se contenter d'être un philosophe 168. Déjà l'essence du catholicisme était de ne souffrir aucune aristocratie, pas plus celle de la philosophie hautaine que celle de la sainteté prétentieuse. La position de V. était très fausse. 168.

Eternelle erreur des sectes mystiques, plaçant l'initiation à leurs chimères au-dessus des bonnes actions qu'elles affectent de laisser aux simples! Là est la raison pour laquelle toute gnose arrive, quoi qu'elle fasse, à l'indifférence des oeuvres, au dédain de la vertu pratique, c'est-à-dire à l'immoralité. 175.

Saturnin ze Syryi, więcej jeszcze zbliżył się do perski: dualizm od swego współucznia Bas. 177.

Toutes ces sectes, on le voit, se trouvaient dans une égale impuissance de donner à la morale une assise sérieuse - 179

Carpocrate jeszcze przeszedł wszystkie te herezye - ze synem Epifanem - 179
wszędzie stała dla niego środkiem zbawienia pogarda świata (bo zrobiony przez demiurga) wszyst świętości - 180 -

Kerint potępił wszystkie te sekty 187

Nikolaici w apokal: są to uczniowie S. Pawła 187

Rehabilitacya zbrodniarzy przez sekty gnosty: 182
Ewan. Judasza

C'étaient là des aberrations sans portée véritable et que certainement les gnostiques sérieux repoussaient aussi bien que les orthodoxes. Ce qu'il y avait de réellement grave, c'étaient la destruction du christianisme qui étaient au fond de toutes ces spéculations. On supprimait en réalité le J. vivant; on ne laissait qu'un J. fantôme sans efficacité pour la conversion du coeur – 184.

Dzisiaj tak samo robią niedowiarkowie – nie wyjąwszy Re.

Ch. XI. Dernière révolte des Juifs. 186. nast.

29/3 81.

Optymizm ugodowy w Judei – monety – 187
Nieukontentowanie podróżującego Ces: wzmaga się w Egipcie 188 –
List cesa: do Serviana o zabobonach i lekkości chrz: w Alex: – Re: ma go za autenty: 189
Powstanie żydów 191
[illegible] przyczyn: do powstania 195
Chrześ: nie mają w niem udziału 196
J. avait enterré pour toujours les espérances d'un patriotisme et d'un messianisme matériels – 196

Bar-Coziba

Barkochebas mesyaszem 197 -

Jego życie i pochodz: 198

popierany przez R. Aqiba - 199

Ce n'est jamais impunément qu'on joue avec le bon sens et qu'on met les ressorts de l'esprit à l'épreuve, au risque de les casser - 199

monety powstańców 204 -

Barkoziba prześlad. chrześć. 207

Barkoziba + 135 - 180.000 żyd. zabit.

Sprzedaż jeńców pod Terebintem 210

Le premier devoir d'une communauté est de tenir en bride ses éléments absurdes 212

Potępiwszy powstanie i wykazawszy niepodob. by mogło powieść się, wszystko zrobiłoby tylko stworzyło niemożną tyranię zelotów, dod. 212.

Tous les libéraux du II siècle en jugèrent de la sorte. 213 -

Musieli to być wielcy ludzie, ci liberali z 2. wieku - 8 -

Ch. XII - Disparition de la nationalité juive. str. 214 nast.

30/3 81.

Prześladowanie obrząd. żyd: i rabinów 214 -
Julianus i Pappus - umęczeni - 216 -
ostrożność i hypokryzy. żyd. rabin. i Karaist. 216
Le chrétien, suspendu tout entier à la vie future, n'est jamais plus assuré de sa foi que quand il est persécuté. Le martyr juif n'a pas les mêmes clartés. 218 ?
Śmierć Akiby 218 -
Israël n'arrivait aux idées de l'immortalité que tardivement et par des expériences successives. Le martyre imposait cette croyance par une sorte de nécessité. 219
Wiara w nieśmiertel: nigdy nie była dogm. bezwzględ: Tora nie ma śladu o niej - 220
Nazwisko Jerozolimy zatracone we drug. wieku 223
Upadek materyal: żydów - żebracy w Rzymie i Azyi a 227
Il n'y eut plus un seul juif riche, notable, considéré, frayant avec les gens du monde 227
Les grandes fortunes juives ne reparurent qu'au VI. siècle chez les Visigoths d'Espagne par suite des fausses idées répandues par

le christianisme sur l'usure et le commerce 227.
O zasługach liberal: i rewol: z r. 1791 - 228

O Ks. Tobiaszu . 229
powstała w 2. w: po Chr: - napisana pierwotnie po hebr.
lien éternel 231

L'auteur, séparé de la composition du livre de Job par près de mille ans, n'a pas au fond une idée de plus que l'auteur du vieux livre hébreu. 234

Le dernier de ces remaniements, celui de s. Jérôme, fait avec un remarquable sentiment littéraire, a donné au livre la forme qu'il présente dans le texte latin de la Vulgate 237.
un vrai petit chef-d'œuvre -

Le peuple juif n'a point d'égal, quand il s'agit de donner l'accent et le charme à un idéal de justice et de vertus domestiques. Le Thora est le premier livre du monde,

envisagé comme livre de piété; mais c'était un code impraticable 237

Ch. XIII. Le Talmud. str. 238 na:

La loi, en effet, avec la tranquillité d'âme qu'elle donnait, était comme un calmant, qui ramenait vite la sérénité dans l'âme troublée d'Israël. 238.

Jest to w kontrad. z tem, co mówi w poprzednym rozdz. tak samo to, że gminy żyd. na zachodzie nie wspierały w powstaniu Barkoziby – bo wtedy trudno rozumieć, że ustał wielki dobrobyt wśród żydów, co jednak twierdzi Re.

Rozkwit żydowstwa w Galilei 239.

Życie umysłowe w Tiberyadzie 240

Prozelityzm znika zupełnie 241

Judaizm przestaje mieć wyznawców, odkąd wyrzekł się polityki, chrześć.: ma ich ciągle dopóki nie wystąpi w porządku polit.: 242

Głupi paradoks – misjonarze ciągle unikają imieni –

W pokoju cichym, dala od polityki, powstaje Talmud 242

Początek uczenia od R. ben Akiba – Thora – Mischna 243

On cessa de prendre l'Ecriture pour base et à vrai dire, avec le goût des interprétations arbitraires qui s'était introduit, l'Ecriture était devenue presque inutile 243

Il est dans la destinée des religions que le livre sacré soit toujours ainsi étouffé par le commentaire. 244.

Mischna Akibi zaginęła 244

Mischna Judy Św: o lat 60 starsza zaćmiła wszystkie inne

Ainsi, en même temps que les chrétiens les juifs se firent une nouvelle Bible, qui rejeta un peu dans l'ombre la première. 244.

Nowy Paradoks – czując Żydzi czuli instynktowo, że przeżył się Zakon stary, który ustąpił przed nowym Z: Chr:

O Mischnie i Ewan: mówi Re:

Du livre juif au livre chrétien la distance est énorme. C'est un des phénomènes les plus extraordinaires de l'histoire que l'apparition simultanée, dans la même race, du Talmud et de l'Evangile, d'un petit chef-d'oeuvre d'élégance, de légèreté, de finesse morale et d'un lourd monument de pédanterie, de misérable casuistique et de formalisme religieux. 245
Czytaj także co następuje – o barbaryi: Talmud:
O braku oryginał: w kulcie nowszych żydowst: 247.

Ce peuple a fondé Dieu et jamais peuple pourtant ne s'est moins occupé de disputer sur Dieu. 248
Thora była narodowością żydów: 247
Re: uważa za wielką wygraną, że żydzi obrali za podstawę społeczności relig: praktykę a nie dogmat 248
Le chrétien tient au chrétien par une même croyance; le juif tient au juif par les mêmes observances. 248.
Bardzo to smutne dla żydów – dowodzi ich śmierci duchowej według mego zdania
zob. co następuje 249

Être obligé de croire à quelque chose est un vrai non-sens, tandis que le plus grand rigorisme extérieur peut s'allier à une entière liberté de penser – 249

Ten nonsens znika, jeżeli się zważy, że sakram: chrzcie: za takie praktyka, ale nie dążą się spełnić bez wiary w boskie postanowienia i niedorzeczn. Korzyść.

O racyonalizmie żydów: 250

Józef Albo – Ikarim – tamże –

Et la piété n'en souffrait pas. Les gens sans espérance d'une vie future enduraient le martyre avec un courage admirable, mouraient en s'accusant de crimes imaginaires pour que leur supplice ne fût pas une objection trop forte contre la justice de Dieu. 250.

Było to wszak głupstwo ze strony żydów –

O złych następstwach Talmudu 250 –

L'esprit juif est doué d'une extrême puissance. On l'a forcé à délirer en le resserrant durant des siècles dans un cercle d'idées étroit et stérile. 251.

Vouloir tout trouver dans un texte, c'est s'obliger à des tours de force puérils. 252.

A partir de ce moment, Israël a tous les défauts des hommes solitaires ~~malveillant~~; il est morose, malveillant. 253
Pogarda prozelityzmu 253
Les moeurs souffrirent un peu de tant d'atteintes portées à la nature. 254 –
Może będą wierzyły –
Le juif talmudiste a souvent été un fléau pour les pays où le sort l'a porté. 255

Le ghetto a été pour le juif moins une contrainte venant du dehors qu'une conséquence de l'esprit talmudique. 256

Jésus sort des prophètes et non de la Loi 258.

Après avoir fait une guerre acharnée à toutes les idolâtries, Israël y substitue un fétichisme: le fétichisme de la Thora 258.

259 na. Ch. XIV. La haine des juifs et des chrétiens.

Po r. 134 następuje le triomphe définitif des idées de Paul 259
Stosunek chrześc. do Aelia Capit: i do miejsc św. w Palestyn: 260
Chrześc: wynagrodzeni za nieudział w powstaniu Barkoziby – 262 –
Kontrowersye chrześc. i żydów w Palestyn: 263
la fable du soldat Panthère 263 –
wymyślona przez żydów – 263
Chrz: tłumaczą dowolnie stary test: fałszują nawet 265
zarzucają żydom, że obcięli tekst pism: 266
On fit appel à des registres officiels du recensement de Quirinus qui n'avaient jamais existé 266
Aryston z Pelli i jego dyalog Jazona z Papiskiem 267 –
Testament XII apost. 268
On ne parla jamais de la divinité de J. en termes plus magnifiques 269

le temps des grands succès en fait de fraudes canoniques était passé; déjà une haie assez forte entourait le volume sacré et empêchait d'y insérer furtivement des compositions nouvelles. 271.

Św. Justyn 271
Mało miał wolności
Ce qu'il demandait à ses écoles, c'était l'impossible 272
a jednak była to rzecz, bez której życie nie warto – prawdy –
Il fut le premier chrétien par scepticisme, le premier qui embrassa le surnaturel, c'est-à-dire la négation de la raison, par mauvaise humeur contre la raison. 272.

O jego exegezie mówi Re:
où l'erreur et l'injustice seront poussées peut-être encore plus loin 276.
niechęć do praktyk starej: Zakon: 275 –

Od połowy 2. w.: nienawiść między żyd. a chrześc.: utwierdzona 276.

Ebjonici. 278.

31/3 81. Les dogmes de l'école ébionite suivirent la même ligne de développement que ceux de l'Église cath.; peu à peu, même de ce côté, J. tendait à s'élever au-dessus de l'humanité (279)

Upadek ebjonitów – ewan. hebr. aż do IV. w. źród apokryfów – nienawiść do Pawła 281
Trafne o ebjonitach sądy Św. Epif. i Św. Hieron. 287.

Założyciele religii są zwykle absorbés et supprimés par ceux qui leur succèdent. 282.

Dans le mouvement franciscain, les vrais disciples de François d'Assise se trouvèrent au bout d'une génération, des hérétiques dangereux, poursuivis par l'orthodoxie et livrés par centaines au bûcher. 282.

Certes les plaisanteries d'Origène, les injures d'Épiphane contre les vrais fondateurs du christianisme ont quelque chose de choquant 283.

Ebjonizm i nazareizm giną ~~[illegible]~~ w V i VI w:
potem zmartwychwstają w islamie - 284.
Oui, l'islamisme est à beaucoup d'égards la prolongation ou plutôt la revanche du nazaréisme. Le christianisme, tel que les Grecs polythéistes et métaphysiciens l'avaient fait, ne pouvait convenir aux Syriens et aux Arabes, lesquels tenaient à séparer profondément Dieu de l'homme et avaient besoin d'une plus grande simplicité religieuse. 284.

L'islamisme ne dit pas autre chose 285
nesara - chrześc. u arab. i muzułm:
Mahomet fut un nazaréen, un judéo-chrétien.
Le monothéisme sémitique reprit par lui ses droits et se vengea des complications myth: et polyth: que le génie grec avait introduites dans la théologie des premiers disciples de J. - 286.
Zasługi ebjonitów w stud: język. hebr. 286
Peschito syr: 287

Ch. XV. Antonin le Pieux.

Smutki nadu Hadryana - postęp - 290.
Villa Hadr: 291
ona była jakby albumem podróży ces:
Grób Hadr. 292

Il s'était bâti un Élysée pour n'y pas croire, un enfer pour en rire, une salle des philosophes pour railler les philosophes, un Canope pour montrer les impostures des prêtres et se rappeler les folles fêtes de l'Egypte qui l'avaient tant fait rire. Maintenant tout lui paraissait creux et vide; rien ne le soutenait plus. 292

Telesfor pap: umęczony 293
Męczeństwo Justyna nie ma podst:
Acta Symph: na wzór: Machab.

La littérature et l'art antique finissent avec lui. 293
Il fut le dernier empereur qui crut à la gloire –

Idea Rz: o starcie 294.
Certes Antonin et Marc-Aurèle le surpassèrent infiniment en vertu; mais sous eux le monde s'attriste, perd sa gaîté, s'encapuchonne, se fait chrétien; la superstition augmente. 294

La société antique s'aperçoit que tout est vain; or le jour où l'on fait cette découverte, on est près de mourir. 294

Świat po śmierci Cez: zamienia się en un vaste hôpital –

Antonin fut un saint Louis pour le cœur et l'honnêteté, avec bien plus de jugement et de portée d'esprit. 295

Pochwały Lucjusza Verusa i Faustyny 294 –

Pochwały Antonina 295
son entourage était déjà tout composé d'ascètes –
Ainsi l'idéal du monde semblait atteint; la sagesse régnait; le monde, pendant

74

vingt-trois ans fut gouverné par un père. wylicza jego zasługi w nadzie

~~gotowego~~ uważając, że to Francya za Ludw. Filip.

on devenait bon, doux, patient, humain 296

La similitude de ces aspirations avec celles du christianisme était frappante. Mais une différence profonde séparait les deux écoles et devait les rendre ennemies. 297 -

Le christ: était au sein de l'empire bienfaisant des Antonins, un démolisseur qu'il fallait combattre. 297

Toujours pessimiste, loin de servir au progrès rationnel, s'en montrait dédaigneux. 297.

Zdanie Ojców Kośc. o rzym. imper. 297.

Przepowiad: i napady sybillistów 298
Il était difficile à une société de supporter sans réponse de telles attaques. 299

Księgi sybill: skazane na stos 299

Twarde prawa przeciw kultom niewiernego
trwały na dal – 300
Le libre-penseur peut seul être tout à
fait tolérant – 300
Widzimy to w Gambecie –
Re: broni praw wyjątk: przeciw chr: 300

Chrz: nie mają do niego żalu 302

dużo jednak było męczenników za jego rządów 303
meurtres juridiques. très-nombreux. 303.
L'Asie Mineure fut ensanglantée 303
nous verrons le montanisme naître comme
une hallucination de cette ivresse du martyre – 303
A Rome le livre du faux Hermas nous
apparaître comme sortant d'un bain
de sang – 303 –

1/4 81.

Ch. XVI. Les chrétiens et l'opinion publique. 305 nast.

Znano bardzo niedokładnie relig. chrześc.: 305
Pogłoski niekorzystne pochodzące z koniecznego sekretu 306
zarzuty rozpusty 306 i magii
zarzut ateizmu 307
niechęć tłumów 308.
Kokietowanie chrześc. z rządem - 308
le christianisme sera enchanté d'être la religion du gouvernement 309
Podobieństwo do cyników: 309
nigdy nie zapomniani ze stoik.: 311
Stoicy potępiają skorość chrześc. do męczeń. 312
Charaktery: cyników i podobieństwo ich organiza: do chrześc: zakonu - 313

Mimo niepewnych tekstów i fałszów w Martyrolog: i Akt. Męczeń: było wielu męczenników, nie rozdzono.
Même dégagées des exagérations de la légende, les persécutions restent une des pages les plus sombres de l'his-

toire et la honte de l'ancienne civilisation 314.
Bardzo mało ~~dokumentów~~ aktów męczeń wiarygodnych – 315
Les vrais documents concernant les persécutions que l'Église eut à souffrir sont les ouvrages qui composent la littérature chrétienne primitive. 315

De Néron à Commode, sauf de courts intervalles, on dirait que le chrétien vit en ayant toujours devant les yeux la perspective du supplice. Le martyre est la base de l'apologétique chrétienne. 316

Akta męczeń: mogą być fałszywe ale obraz w całości podany jest prawdziwy. 317

Wartość męczeństwa dla relig: 318.
Le martyre ne prouve nullement la vérité d'une doctrine, mais il prouve l'impression qu'elle fait sur les âmes et c'est là tout ce qui importe pour le succès. 318
Najpiękniejsze oblicze ostatnio chrześć: męczeństwo 318

319 nast. Ch. XVI. Les sectes à Rome – les cérygmes – le roman chrétien – réconciliation définitive de Pierre et de Paul

Wszystko ciągnie do Rzymu w 2^{im} w. 319
Walentyn gnostyk wypędzony przez Hygina pap:
Cerdon Syryjczyk w Rzymie 321.
Sa vie se passait à sortir de l'Eglise et à y rentrer, à faire pénitence de ses erreurs et à les soutenir de nouveau 321
Gnostykom nie wiodło się w Rzymie.
C'étaient les ébionites, les nazaréens, les elkasaites, les osséens, toutes ces hérésies gnostiques aussi à leur manière, mais d'un gnosticisme modéré et judéo-chrétien dans ses affinités, c'étaient ces hérésies, dis-je, qui pullulaient à Rome, formaient la légende de Pierre et créaient l'avenir de cette grande Eglise. 322 –
Rome fut toujours le foyer principal du judéo-christianisme 323
L'esprit nouveau, représenté par l'école

de Paul, y était refréné par un esprit hautement conservateur. 323 –

Apostoło: umarli od 77 lat – nikt nie pozostał, co ich znał, nikt o nich nie pisał – 323 2/4 87.
Wtedy powstała une vaste légende ébionite. 323
Treścią jej podróże apost: Św. Piotra i walka ze Szymonem Mag: po za którym ukryty Paweł św: 324
Śmierć Szymona 326
Wszystkie te bajki pochodzą od ebjonitów 328
Rozbiór dzieła 329
Chrześc: wymowni przyjęli życzliwie książkę, ale poprzestali miejsca nieprzychylne ś. Pawło: 332
Trzeba było pogodzić dwa systemy 333
En réalité, chaque jour donnait la victoire à Paul 333 –
Rozkwit kościołów Pawłowych – upadek żyd. chrześc. 334 tenże zgoda ostat. Paw. i Piotr.
Ainsi de la réconciliation des partis et de l'apaisement des luttes primitives sortit une grande unité, l'Église cath., l'Église à la fois de Pierre et de Paul, étrangère aux rivalités qui avaient marqué le premier siècle du christianisme. C'étaient les Églises de Paul qui avaient montré le plus d'esprit

335

de conciliation : ce furent elles qui triomphèrent

O wpływie Rzymu 335

Przekształcenie legend i apokryf: o S. Piotr. i Paw. 336

Zwycięstwo chrześc. zależało o połączenia nauk Pawło: i Piotro:

Ni Pierre ni Paul ne pouvaient réussir séparément. Pierre était la conservation Paul la révolution : les deux étaient nécessaires. 337.

Legenda bretońska o dwóch apost. 337.

Legenda ich imieni tworzy się z tą samą histor. koniecznością, co legen. Jez. 338.

Może zginęli razem w tej samej katastr. 338

Wikt. Emm. i Pius IX.

Kerygma Piotra i Pawła 339.

Dla czego nie przyjęty do kanonu? 340

Naiwność Re: o imagin: autorów natchnionych 342

Ewan. apokryf. 344.

Przypuszczenie Re. upada, jeśli ew. S. Łuk. jest autent. —

O Sibyllach – 346

Acta Pilati 347

Walka Rzymu z herezyami 349
Le centre d'une future orthodoxie catholique
était évidemment là. 349
Pius św.

Ch. XVIII - Exagération des idées de S. Paul. Marcion. 350 nast.

Charakt. Marcyona 351
il avait sérieusement examiné sa foi 352
Własny ojciec wypędza go z Kościoła
Przybywa do Rzymu
Il n'avait pas l'esprit que l'Église de
Rome a toujours voulu dans ses clercs.
La supériorité intellectuelle était ici
peu prisée 353
uczniem Cerdona
o Marcyonie i ce grand homme
Jego system 354
Bluźnierstwa przeciw Jehowie -
zarodki manich. 355 wielbi ś. Pawła -
Jego sekta miała dużo męczenn.

Marcyon zrywa z religią żydów: 356
En cela, il était disciple de Paul et disciple exagéré.
Marcyon przerabia na swój użytek ewan. S. Łuk. 358
Dans un pareil système, le Chr. ne naissait pas, ne souffrait pas, ne mourait pas.
Kain i Sodomici biedne to ofiary Jehowy – zbawione przez Chr. –
Après l'auteur des écrits pseudo-johanniques, Marcion fut le plus original des maîtres chrétiens du II. siècle. 359
Wszyste potworne błędy
Chrześc. opozycya przeciw Marcyo: 360
Souvent une certaine timidité de caractère s'associe bien aux grandes hardiesses spéculatives et M. paraît s'être fréquemment contredit 361
fałszuje listy S. Paw: 361
la troisième tentative – 362
1o Ewan. S. Jan.
2o Gnostycy
3o Marcyon
la rage de l'orthodoxie 363

Ch. XIX. L'apologie cath. – S. Justin 364 nast.

6/4 81

au milieu de ces flots agités, il y a une sorte de rocher immuable, une doctrine moyenne, qui résiste aux attaques les plus diverses, aux exagérations judéo-chrétiennes, aux exagérations gnostiques et constitue une orthodoxie centrale, destinée à triompher de toutes les sectes. Cette doctrine universelle, dont la prétention est d'être antérieure à toutes les doctrines particulières et de remonter aux apôtres, constitue l'Eglise cath. en opposition avec les hérésies. 364 –

O anarchii gnost: 365

Cette fois, comme il arrive presque toujours, ce fut l'anarchie qui créa l'autorité 365

S. Justyn 365

szkoła jego w Rzymie

J. n'était pas un grand esprit; il manquait à la fois de philosophie et de critique i t. d.

prémisses puériles –

Jego argument o prześladow: 366

Apologia 368

Re: dowcipkuje z Św. Just: i niby krytykuje jego apol: 376
o registrach Kwiryna. i akt. Piłata 378
Semon Sancus.
dyalog z Tryfonem 379
Rabin Tarfon 380
wcale nie podobny do Tryfona –
Licha exegeza 381
Kompletny rozbrat między chrześ: a żyd. 382
Le juif, comme le musulman, sera le plus inconvertissable des êtres, le plus antichrétien. 384
Śmiesznie tłum. Re: powód, dla którego J. i inni apol: nie należeli do hierarch. 384.
Kościół mógł ich także desawuować.
7./4 81. Sa théologie est loin d'être la théologie orthodoxe des siècles suivants; mais la sincérité de l'auteur fit qu'on se montra facile pour lui 385
Krytyka jego teologii –
Stosunek do filoz: greck.: 386
Jamais théologien n'a ouvert aussi largement que J. les portes du salut 387.
Logos 387 Sokrates.
Niesłusznie krytyk: R: to pojęcie 388

Nie rozumie R: odwoływania się pierw. Ojców do resztek pierwot: rewelacyi 389.

Ch. XX. Les abus et la pénitence. 390 nast.
Prophéties nouvelles.

—

O pracy dyscyplinarnej Kościoła rzym. 390
Cudzołóstwo dosyć częste 391
Zaprzanie się wiary
Położenie nieznośne apostatów 392
Chrześc: światowi 393
Nieporządki w Kościele 394
Proroctwa nowe pod wpływem eksaltacyi 395
Eldad i Modad 396
Apokalipsa Piotra 397
Drugi list Klem. do Korynty: 399

8/4 81.

Ch. XXI. Le piétisme romain. Le pasteur d'Hermas

Dzieje Hermasa 402
Myśl udzotożnicze niewinniona 404
Re: przechodzi treść książki 405
La christologie d'Hermas est extrêmement confuse 410 (not)
chasteté un peu maladive 414
L'auteur d'Hermas est un pur ébion 416
La christologie de l'auteur d'Hermas rappelle le gnosticisme - 417
Śmieje się z Hermasa - Krytyka 419
Władza bisku: była wtedy młodą, jeune instytu: 420

9/4 81.

Herm. chciał nową książkę dodać do Now. Test:
Peut-être son frère Pius lui prêtait-il pour cela son appui 421
Przyszedł jednak za późno.
Sądy Ojców o tej książce 422
Wpływ książki na sztukę chrześc. w katak. 423
Dowcipkuje z niej Re: l'éloquence d'un curé de campagne 424

Ch. XXII. L'Asie orthodoxe – Polycarpe. 426 nast.

Stan Azyi w 2^{im} w. 426
Żywot Apoll. z Tyany 427
Christ du paganisme
Aleksander z Abonotyki 428
przeciw. chrześć. i epikur. 429
religieux niais – Re. chyba to samo co
zabobonny i głupi 429
religion raisonnable 430 w tym że sensie
mógłby także mówić o religii Hume'a lub
br. Devonportów lub magnetyzerów –
Aelius Aristides 431
sorte d'évêque ou de saint
O wzroście chrze: pod wpływem zabob: 432
O zakładach dobroczynnych i polepszeniu
doli robotnika – 433
~~[illegible]~~ Sądy pobieżne o (Papiasu, Melitonie, Poli-
karpie 433 Ireneuszu –
L'Asie mineure vit de nombreuses exécutions 434
Niechęć męczenników chrz: ~~w~~chodzenia
za uczniów Montana
cela nous choque 435 głupstwo uczniów:
O biskup. w Azyi 436
Meliton: Dieu a un corps 436

Dzieje ś. Polikarpa 437.
l'orgueil d'orthodoxe 438
Re. chciałby w nas wmówić, że P. wyzwolał dumą swoją przesąd.
une nouvelle source plus trouble 439
jak gdyby nauka chr: była tak trudną do zapamiętania
Iren. jego uczniem 439
S. Jérôme avec son inexactitude ordinaire 440
Trudności, wmierzone przez Re. i podejrzenia przeciw stosunkom Pol: z aposto:
charakt. Polik: 440
La prétention de s'en tenir à l'enseignement apostolique devenait la base de l'orthodoxie – 441
O liście Polik: objektywne Re. 442
o powadze Rzym. 445
Polikarp i Anicet 445
Spór o Wielkanoc
Polikarp w Rzym. 447
odprawia mszę św: w obecności pap: 448
le système des fêtes chrétiennes eût été arrêté dans son développement 449
jest mowa bezmyślną uwagą

Głupsza jeszcze uwaga o postęp: Polika: z Mar-cyon – każde tam słowo niedorz: złośliwe 450
Est-on jamais bien sûr de n'être pas soi-même le premier-né de Satan 450
La règle de prescription est posée – 451.
Rzecz tatta jasna, że nawet Re. musiał to widzieć.

Ch. XXIII. Martyre de Polycarpe. 452 na:

Polik. wraca do Smyrny r. 154.
Udział żydów w jego męczeńst. 458
les plus singulières illusions 459
List o jego męczeństwie 462
Ce beau morceau constitue le plus ancien exemple connu des Actes de martyre 462
Lucyan Peregrinus 464

Ch. XXIV. Le christianisme dans les Gaules. L'église de Lyon. 467 nast

12/4 81.

Kolonja smyrn: chrześć: pod przewodztwem
Potyna ~~przy~~udaje się do Francyi 467. –
Charakter greckie południ. Francyi: 470.
Ireneusz z Rzymu jedzie do Lionu 471
Stosunki kościoła liońskiego z Azyą 470 474

Głupi a zarozumiały sąd o Liończykach 475
a gorszy jeszcze na str. następ:
on n'a jamais fait un grand homme
avec un eunuque, ni un roman sans
amour 477.
o kobiet. liońskich — 477
Początki chr: w Afryce 478
Itala w Afryce 479

Ch. XXV. La Lutte à Rome
Martyre de S. Justin — Fronton

Nowe prześladowanie pod najlepszym z
Cezarów 480
wina także po stronie chr:
kalumnie pogan 481
i chrześcijan 482
on demandait aux dieux des leçons
d'honnêteté bourgeoise … 483
Kłótnie apologistów z filoz: 483
Tatianus 484
voulait avoir des idées claires sur
des choses que la destinée de l'homme
lui interdit de savoir —

Dénué de tout sentiment littéraire, il était incapable d'en comprendre la divine beauté 484
Son esprit étroit et lourd avait trouvé ce qu'il lui fallait 485
Crescencyusz 485
Ptolemeusz męczony 487
fureur contagieuse de martyre
Druga apolo: Just. 488
l'absurde démonomanie 489
Crescencyusz oskarża Just. –
cause qui était alors celle de la liberté de conscience 492
Combien de précurseurs de l'avenir ont souffert également sous le règne du juste et pieux s. Louis – 492
Frontona pamflet 493
Frontona uczeń Marek Aur. 494

13/4 81.

Ch. XXVI. Les évangiles apocryphes. 495 nast.

Chęć pomnażania ksiąg apokr: a małe ich powodzenie – 495

Le succès dans les lectures publiques, tel avait été jusque-là le criterium de la canonicité 496 – radziwiający nonsens – zob. całą stronę –
l'âge de la grande création légendaire était passé, on n'inventait plus rien d'important; le succès de pseudo-Jean avait été le dernier 496
Fałszerstwa w tekstach ewan. 497 stąd niedokładne cytacje w Ojcach –
Dzyzi o Deoś – mógł bardzo dobrze powiedzieć o Św. Łuk: ant. 2. listu Św. Klem. – czego Re. nie zrozumiał –
Ewan: do r. 160 pozostały tekstem prywatnym, podlegającym przerabianiu 498
Tous les traits qui présentaient le Chr. comme un homme paraissaient scandaleux 499 – oczywiście tylko u heretyków; Sam przyznaje Re: że l'orthodoxie, déjà régnante, broniła całości tekstów – 500
Cztery ewan: kano. biorą górę 500
Dla czego 4 ewan: nie zlano w jedną?
Uwagi godna odpowiedź:
On ne vit jamais mieux l'honnêteté de l'

Eglise qu'en cette circonstance. De gaieté
de cœur, elle se mit dans les plus terribles
embarras". 501
Metoda exegetów —
Zamknięte kanon N.T. około 180 r.
Według św. Iren: nie może być więcej od 4 ewan. 503
Diatessaron Tacyana —
w końcu odrzucone —
Nowe ewan. herety: 504
C'est faire injure à la littérature chr.
que de mettre sur le même pied ces plates
compositions et les chef-d'oeuvre de Marc,
de Luc, de Matthieu
Déjà Luc était entré dans cette voie 505
t.j. rozwinął opowiadanie o chr. P.
ses machines pieuses de mise en scène,
sont le prélude des évangiles apocryphes 506
La douloureuse passion de Cath. Emmerich
peut être tenu pour le dernier des evan.
apocryphes —
le catholicisme dégénéré des temps modernes 507
Genna Marias 509 – 512
Ewan. Tomasza 513
Może to ironia, ale Re zaprzecza 514 —

Ewan. infantiae jest rozwinięciem ewan. Tom. i miała wielki wpływ na Wschodzie 575.
Legendy o męce Pańskiej 576
Ewan. Nikod. 576
Ewan. apokryf. po większej części dziełem sekt gnost. i żydów. 576
Najpiękn. święta M.B: wzięte z ewan. apokryf. 577 -
Tak samo Dzieciątko Jez. i Św. Józ. —
Walka protest. przeciw ewan. apokryf. 579 -

520 nast.

Ch. XXVI. Actes et apocalypses apocryphes

Acta apokr: innych apostołów nie mają żadnego związku z akt. S. Łuk. 520.
Roboty heret. — fabuły. Abdjasz - 521
przerabiano ad usum cath. - 522
Ces hérétiques étaient gens très-pieux, en même temps que très-imaginatifs. Après qu'on les avait anathématisés, on trouvait leurs livres édifiants, et on s'efforçait de les approprier à la lecture

pieuse. C'est ainsi que beaucoup de livres, beaucoup de saints, beaucoup de fêtes de l'Eglise orthodoxe sont de provenance hérétique. 522

Zalicza to Ks. 4° ewan. –
Acta S. Theclae – 523
Dzieje S. Tom. 523 } gnostyków
Dzieje S. Filippa 525 } i manich.

Presque tous les attributs qui ont servi aux imagiers à distinguer les apôtres, viennent des Actes apocryphes.

Apokalipse heretyków 526
Les fidèles étaient en garde. 526
O księgach Henocha: que probablement J. lut avec enthousiasme – 528
Testament Adama 529
Niektóre wyrażenia liturgii: przeszły z niego do kościoła 532
Sybila chr: 532
r. 948 R. (= 195 po. Chr.)
Powrót Nerona – Symona 537
ich wzajemne stosunki
ne sont peut-être pas aussi fabuleux qu'ils le paraissent

Appendices

571 nast. 1. Jerus: a-t-elle été assiégée et détruite une troisième fois sous Adrien?
Odpow. Re. że nie.

584 nast. 2. Sur la date du livre de Tobie

Twierdzi Re. że nie została napisana po r. 70. (p. Chr.)
Każde proroctwo uważa Re: wygłoszone post eventum 533
Według Re. książka powstała koło 50 r. naszej ery w Adjabenie 560
z hebr: pierwowzorem tłumaczona na greck: rozchodzi się koło r. 150 wśród chrześc: –

Skończona 13/4 81
o godz 9. wiecz:

Ern. Renan. L'antechrist. Paris 1873
2ième éd. Michel Lévy frères. 8vo - str. $\overset{LI\,i}{572}$.
Jest to 4. części historyi początków chrz: (r. 61-73)

Introduction. Critique des principaux documents originaux employés dans ce livre. str. I nast.

par un jeu étrange de ce grand artiste
inconscient qui semble présider aux
caprices apparents de l'histoire I
Ma to być chyba Istota niezależna
Antyteza Jer. i Ner: dobrego i złego.
Zburzenie Jeroz: jest une de ces coïncidences
mystérieuses qui ne sont point rares
aux moments des grandes crises de l'
humanité II
Néron complète la mythologie chré. inspire
le premier livre saint du nouveau canon.
Powstanie Chrze: jest le plus puissant effort vers
l'idéal dont le souvenir ait été conservé - III
Z listów S. Pawła odnoszących w tę epokę
uważa Re: list do Filip: również list
do Kolos: którego broni od zarzutów Holtzmanna -

que de dangers dans cette methode, trop accréditée en Allemagne, où l'on part d'un type a priori qui doit servir de criterium absolu pour l'authenticité des oeuvres d'un écrivain – IV.

Uważa listy do Rzym. Kor. i Gal: – nie uważa list. do Tymo. i Tytusa –

Zarzuty przeciw szkole Chr. Baura – nazwałbym ją subjektywizmem bo oni z aposto: robią pastorów prot.

Re. przeciwnie, że changeaient et ses contredisaient beaucoup

ils avaient dans leur vie trois ou quatre théories i.t.d.

Subjektywizm Re. zupełnie innego rodzaju –

Dziwny sąd o umysło: stanie założ: chrześ: V

uniw. nacz. najmniej były zdolne do napisania prawd. historyi: –

la théologie c'est l'inverse de la vie – ces bons et naïfs visionnaires dont les rêves ont été la consolation et la joie de tant de siècles – VI.

Uznaje dalej Re: 1y list S. Piotra, listy Jakoba i Judy VI –

odrzuca 2i list S. Piotr. ~~ona~~ jednak
choć podob:
popiera autenty: pierw. VII

1a Petri jeden z najdawniejszych i najwiarogodn. utworów Now. Test.
wyjątki w niej z listów Św. Pawła: pochodzą od sekret: Piotrowego –

nie ma jeszcze hierarchii VIII
kiedy list ten pisano: la legende de J. n'était pas encore arrivée à tout son développement – IX –

Duch pojednaw. listu dowodzi, że gniewy między Piotr. i Paw: nie były bez możności zgody – Pierre n'était point un juif obstiné comme Jacques – IX

Trzy listy Jakuba, Piotra, Judy zgadzają się z ramami d'une histoire logique – podczas gdy listy do Tymo. i Tyt: w nich pomieścić się nie dają – XI (Przesadzona krytyka!)

List 1. Piotr. zgadza się z tem, co pisze Tacyt o chrz: w Rzym. około r. 63 i 64

List Jakuba maluje ebjonitów, jakimi XI byli w Jerozol: przed powstaniem – zob. Józefa XII

Wszystkie te małe pisma się stawia od zburzen: Jeroz. XII

List do Żydów nie jest Pawła Św: powstał około r. 66 – XIII

Rozbiór listu – XIV. XV.

Może napisał go Barnab. XVII

Napisał go prawdopodobnie do Rzym. XVIII. XIX

Tytuł do Żyd: skąd się wziął? XX

Może pisany z Efezu – XXI

Apokalypse Św. Jana XXII

Czy apost: i presb: są różne osoby? XXIII

L'auteur de l'Apocalypse est le plus versé dans les écritures, le plus attaché au temple, le plus hébraïsant des écrivains du N. T. XXIV

Presb. Jan, jeżeli istniał, nie mógł napisać Apok. –

Apok: nie mogła być napis. przez aut. 4. ewan. XXV

L'Apocalypse est le plus juif, le quatrième evangile est le moins juif des écrits du N. T. –

Apost: Jan mógł być autor. Apok: ale nie mógł wtedy nap. 4. ewan.

Niechęć opór Kośc. w III. w. do Apok. XXVI.
Zwykle Apok: są fałszywego nazwiska –
ale Janowa zdaje się stanowić wyjątek XXVII.
Niepodobieństwo, by podrobiono nazwisko aut. XXVII.
Błędna opinia Scholtena, jakoby ap. Jan
nie miał stosunków z Kościoł: Azyi – XXVIII
Char. Ap. Jana XXIX fanatyk, gwałtowny –
nienawiść do Pawła –
mógł być w Rzymie XXVIII
Jerozol: jego miasto ukoch. –
Powaga Jana w Kościołach Azyi podczas
sporu o paschę XXXI
oryginał: napisana Apok. po grec: –
greczyzna osobliwszego rodzaju –
Związki Apok: z 4. ewan. XXXII
Tradyc: Kościoł: do r. 150 nie przyznaje
wielkiej wagi do Apok. XXXIII.
Pierwszy Just. M. przypisuje ją apost. XXXIV.
Pod koniec II w. to już wiara powszech. XXXV
Opór gwałtowny nie ustaje –
zaczyna się we w. IV – XXXVI.
un livre qui renferme d'atroces injures
contre Paul – XXXVII. –

Powody Ojców greck: do odrzucenia Apok. ~~XXX~~ VIII nie można było razem z nią przyjmować autenty cz: 4. ew: a ta zdawała się koniecznie potrzebną –

Apok: jest dziełem żydo-chrz: i ebionity – Ebionici i montaniści étaient les vrais successeurs de J. des Douze et de la famille – XXXIX –

le vrai christianisme primitif –

Pour que les rêves de ces sublimes illuminés soient devenus une religion susceptible de vivre, il a fallu que des hommes de bon sens et de beaux génies comme étaient ces Grecs qui se firent chrétiens à partir du II. siècle, aient repris l'oeuvre des vieux visionnaires et en la reprenant, l'aient singulièrement modifiée, corrigée, amoindrie – XXXIX.

Do tego książki ebionitów i milenarystów przechowały się raczej w łacin: przekład: XL

Apost. Jan miał jednak sam mało udziału w napisaniu apok: raczej ją aprob: XLI

Dowody jednak Re. bardzo słabe

Widząc swoje przepowiednie nie ziszczone, ant. wycofuje Apok. z obiegu – przy każdem nowem prześladow. nabierała nowej powagi XLIII.

Krytyka Scholtena XLIV.

Mnogo Re. nie daje dużo notat: bibliogr. o teolog: strasburskich XLV.

L'élégance, la modestie, la politesse, l'atticisme passent maintenant pour des manières de gens arriérés. XLVI.

portrety niem. teol. —

ce long deuil de la beauté qu'on appelle le moyen âge XLVII.—

bajka rabińska —

Zachowanie się Re. podczas ostatn. wojny XLVIII

Je crois autant que jamais que la religion n'est pas une duperie subjective de notre nature, qu'elle répond à une réalité extérieure et que celui qui en aura suivi les inspirations aura été le bien inspiré. Simplifier la religion n'est pas l'ébranler, c'est souvent la fortifier – XLIX –

Rady dane katolikom L

O potrzebie religii a wiary w ogóln. katol. 2,

i nast.

Ch. I. Paul captif à Rome

Neronowi przewraca się w głowie 1 –
charakt. jego –
zbrodnie jego matki 2
Pedanius Secundus zamord:
jego 400 niewol: straconych –
może wśród nich który chrześc. 3
Pomponia Graecina –
nie jest Lucina 5
Św. Paweł w Rzymie 5
Afranius Burrus – 6
Stosunk. Pawła św. z gminą rzym. 7
pierwsza dysputa 8
Łatwiej mu się powodzi z pogan. 9
wielkie postępy chrz: 10
Czystość chr: przysięga kobiety 11
chrześć: w pałacu ces. –
Seneka i Paweł ś. 12
nie znamy nikogo z chrześc. w Rzym. za czasów
Nerona 13

o liczbie chrześ – w Rzymie – było ich mało 14
nienawiść chr: do Pawła 14 –
jego usposobienie i chęć powrotu na wschód 17
nie umiał po łacinie –
szczęśliwa działalność i potrzeby wiernych. 18
Wiadomości i pomoc z Filipi
List do Filip. 20
Lydie, sa vraie épouse 22
Le seigneur est proche –
J. grandissait d'heure en heure dans la
conscience de Paul 24

Ch. II. Pierre à Rome 26 nast.

Zazdrość pobudza Piotra do udania się
do Rzymu koło r. 61 27
Pierre passait sa vie à copier Paul 26
partagé – entre une vive admiration personelle
et le rôle que son entourage lui imposait – 26
Przybywa do Rzymu z orszakiem pomocników 27
Zapewne i Jan apo: 27
dlatego w Patmos pisze apok. 27
miejsce w 4. ewan. –

może i Barnab. 28
Wtedy i Szymon Mag: mógł przybyć do Rzymu —
Rien n'était plus familier aux Juifs que le voyage d'Italie 29
Kapłani żydow: więzieni w Rzymie, których chce oswobodz. Joz. hist. 29
Piotr nie mógł być w Rzym. ani przed Pawłem ani wtedy, kiedy przyjeżdżał, ale mógł przybyć później — w każdym razie był w Rzymie. — 29 — no. 2 —
Piotr i Szymon Mag. według Ebjon. 30
stosunek obu apostołó. 31
une simple opposition de principes, n'excluant ni la sympathie ni l'accord sur le point fondamental, l'amour de J. 31
Stosunki obu apo: w Rzymie assez bonnes 32

gwałtowna ich polemika 33
Aut. Apok: uważa ich za naczelników dwóch stronnictw przeciwn.: 34
nie wymienia Pawła św. wśród apost. -34
Wskutek reakcyi przeciw Pawłowi: zostaje

Piotr księciem apo. 35
Babylon -
Mnożenie chrześc. do Rzymu -
un monde qu'ils ne comprenaient pas -
fama chrześc. 37
postępy chr.: wśród pospólstwa 38
L'église de Rome était déjà tout un
peuple - multitudo ingens - 38
to twierdzi: zbija domniejsze -
Co mówi pospólstwo o chrześc. 39
Zachowywanie się poprawne chrześc. 41
« gendarme est un ministre de Dieu 41
Znaczenie żydów na dworze Nerona 43
matemat. i Szymon Mag. -
może o nim mówi Apoc. 44
Laureolus - Stephanus 45

17/4 81

Ch. III - Etat des églises de Judée. Mort de Jacques.

46 nast.

Analiza listu S. Jakóba 46
au. nie umiał po grecku a list napis. dobrą
greczyzną, tak samo, jak list Judy 47

Przeciw bogatym Sadduceuszom, poniewierającym ubogimi –
an. nieprzyjacielem S. Pawła 47 –
Mesyasz kilka tylko razy wspomniany w liście sans aucune des hyperboles ambitieuses qu'entassait déjà l'ardente imagination de Paul 48
Wyjątki z listu – przeciw bogaczom –
Przekupstwo i symonia w Jerozol. 49
Marta, córka Boetusa –
Przekleństwa Talmudu przeciw arcyka. 51.
nienawiść rządów. demokra: 52
Nienawiść świata w liście Św. Jak. nie podoba się Re. 54
polemika ze Św. Pawł.: o niepotrzebności uczynków – 55
Bardzo przecenia tę polem. Re.
Apokalipsy – Henoch i losy Chr. P. w piekle 57
Odprawa dana protest. 58 no. 4
Les évangiles synoptiques se créaient membre par membre, comme un organisme vivant se complète peu à peu et atteint, sous l'action d'une mysté-

rieuse raison intime, la parfaite unité 59

Czy już istniało jakie opowiadanie wtedy spisane o J. Chr.?

Zdaje się że ani Paweł św. ani ~~listopiszący~~ autorzy apost: nie mieli żadnego tekstu ewan. 60 - była tylko tradycya o zdarzeniach - . 60

certains récits, comme celui de la Cène, de la Passion et de la Résurrection, étaient sus par cœur en des termes qui n'admettaient que peu de variantes - 61

Plan ewan. już był utworzony, ale apost. nie byli by zezwolili na ~~utrwalenie~~ ustalenie piśmienne tradycy. - 61

Legenda o zstąpieniu do piekieł, która powstała około r. 60 - nie weszła do ewan. 61

Żywot pisany Chr. był niepotrzeb. 61

St. Simon i Enfantin - 61

Kościół Jerozol. znał najlepiej mowy Chr. 62

Meta działalności misyjna Kościoła Jeroz: 63

Dla czego chrześć: nie przenosi się do Persyi ani do Arabii 63 -

Edessa - Antyochia 65

Mimo dobrej administr. Festusa nieład w Judei 66

Hanan młodszy, syn Annasza (Hannane)
który potępił Chr. 66
morduje S. Jakuba – 67
Skutki tego zabójstwa 68
Aluzye ewang.: do tego morderstwa 69
Oburzenie chrześć. na Jerozolimę 70
Małe apokalypsy, które później wcielono
do ewan. 70

73 nast.

Ch. IV. Dernière activité de Paul

Paweł we więzieniu 73
rola S. Mark. 74
Zmiana wielka w myśleniu i pismach
S. Pawła 74
Jezus nie przychodzi – S. Paw. [illegible]
[illegible] 75
ces longs mois de prison le forcèrent
à se replier sur lui-même 75
Il devenait mystique, théologien
spéculatif, de pratique qu'il était 75
stanał się –
Son idée du Chr. se modifiait –

Listy zmieniają styl i wyrazy – przyjmują
pojęcia św. jańskie i gnosty: 77
walka między uczynkami a łaską urywa się 77
Chrystus staje się Bogiem –
Nowa nauka Św. Pawła w list. do Kol. i Efez. 78
Kult Chr. zamienia się w prawdz. latrię – 79
Później nauka Św. Pawła znajduje się
już we Filonie 82
i w Kabale 82
Re. przyznaje, że już w najdawn. list. Św.
Pawła znajdują się bardzo podobne wyrazy: 83.
Re. nie zdaje, że Chr. w ewan. synopt.
jest inny, niż Pawłowy 84
Paul ignorait ou feignait d'ignorer
le Jesus historique 84
Transform. ducha Pawła ~~odbywa~~ się
spółcześnie ze mistycyzmem Kościoła: 84
Le christianisme a passé de la terre
sémitique aux mains de races ivres
d'imagination et de mythologie 85
Epaphras przybywa od Koloss. 86
osobliwa dyrektywa kościołów Frygii: 86
Skłonność w Koloss. do teozofii – 87 88
wiele pojęć gnostycz. 89

Św. Paweł wysyła Tychykusa w dolinę Meandru 90 –
Listy do Kolosse.
i do Efez: Ten drugi był encykliką do wszystkich kościołów sąsiednich – 91
Ten drugi list naśladow. pierwsze. 93.
Oba listy tem są dla pojęć relig: Św. Pawła czem schyłek jego życia, czem list do Rzym. na szczycie jego apostol: 93
Les idées du fondateur de la théologie chrétienne y sont arrivées au plus haut degré d'épuration. On sent ce dernier travail de spiritualisation que les grandes âmes près de s'éteindre font subir à leur pensée et au delà duquel il n'y a plus que la mort 94
Krytyka nauki Św. Pawła 94
Mais que d'excès, grand Dieu. – un des plus dangereux ennemis de la civilisation 95
Paul mourra quand l'esprit humain triomphera – 95

18/4. 81

Dzieje Onezyma, 95 niewolnik. Filem. 95.
Nadzieje Pawła rychłego powrotu do Azyi 98
poleca młodego Marka Koloss-
Kolossę zniszczone przez trzęsienie ziemi 99
P. se faisait de singulières illusions 98
Pod koniec więzienia P. zniechęcony 100
Charak: staje się zgryźliwym
on ne pouvait presque plus vivre en sa compagnie 100
nienawiść żyd.chrześ 101
Sąd Re: o Ecles: i Paw. 101
Un trait qui caractérise les grands hommes européens est, à certaines heures, de donner raison à Epicure ...101
Il n'y a guère de personne dévouée, de prêtre, de religieuse qui, à cinquante ans, ne pleure son vœu et néanmoins ne persévère. 102
J. ne fut pas étranger à ce sentiment exquis (vertu tu n'es qu'un mot); plus d'une fois il semble que son rôle divin lui pesa. 102
Św. Paw. nie miał takiej chwili et c'est une des raisons qui nous le rendent moins aimable 102.

Porówn. Paw. z Chr:
il est lourdement 102
M. A. le représentant le plus glorieux
de notre race – 103
notre race seule est capable de réaliser
la vertu sans la foi – 103.
Paw. sądzony i uwolniony 104
następne podróże – 105
w Hiszpanii 106
podróż ta zginęła w tradycji dla wiedzy Kościoła 108 – 103
niedorzeczne pobudki podawane tej podróży 108

109 nast. ## Ch. V. Les approches de la crise

Au. dziejów apost: nie dowiózł do końcowej
przez sympatyę dla władzy rzym. 109
un coup de tonnerre 110
List Św. Pio. 110
O listach apost. 111
Marek tłum. i sekret. Piotra 112
Porówn: listu Św. Piotr. z listami Paw. do Rzym.
i do Efezyan 112 n. 3
Pobudki Piotrowe w pisaniu listu 113

115.

List. Piotr. portane wiernie stan ducha:
pod koniec panow. Nerona 115
Uległość i pokora chrześć. i ich cierpienia 117 19/4 81
Baranek Boży –
o kobietach 118
O liście Piotr. mówi Re: że fait beaucoup d'honneur à son bon sens, à sa droiture, à sa simplicité – 121
Il ne s'y arroge aucune autorité 121
Babylon, z którego pisze Piotr – jest symbolem Rzymu 122
nie jest stara stolica nad Eufrat. 122. no. 2

Ch. VI. L'incendie de Rome – 123 nast.

O Neronie:
sa folie fut principalement littéraire 124
Le gouvernement étant la chose pratique par excellence, le romantisme y est tout à fait déplacé 125
Sénèque fit bien plus de mal à son élève par son mauvais goût littéraire que de bien par sa belle philosophie 125
Sąd o Senece –

Zbrodnie Nerona 126
dla niego tylko sztuka ma znaczenie -
les chevaliers d'Auguste 128
La cause de ces aberrations était le mauvais goût du siècle et l'importance déplacée qu'on accordait à un art déclamatoire, visant à l'énorme, ne rêvant que monstruosités 129
l'art de parler en homme vertueux sans l'être -
Laokoon -
żywe obrazy 130
la gloire du théâtre passait pour la première de toutes 130
Życie cyrkowe 131
On ne peut pas dire précisément que le malheureux manquât de cœur ni de tout sentiment du bien et du beau 131
Żal po śmierci Poppei - 133
Miłość Poppei do niego 133
une femme si distinguée -
Courtisane du plus grand monde -
Zabawne zdz. Re. de Volièts:
ce culte touchant de sa propre beauté 133

Poppea była żydówką - θεοσεβής
Stała mocą chwili. 134
niewolnica familii Anneaszy zwłokach Nerona 135
Kobiety mogły kochać Nerona 135
plus d'une chrétienne, on peut le croire, pria pour lui 136
il avait des parties de l'âme d'un artiste 136
Il comprit le premier l'admirable paysage de Subiaco et s'y fit une délicieuse résidence d'été - 137
Pochwały Nerona - wśród nich, że odkrywał le néant de toutes les religions de son temps 137
Usiedzinia zniewieściałości Nerona 138
L'honnête homme de ce règne de l'immoralité transcendante, c'était Pétrone 139
pochwała jego romansu 140
Szczere zamiłowanie [illegible] w sztukach piękn. 141
Pochop Nerona do pożogi 144
Pożar Rzymu 145

153 nast.

20/4 87.

Ch. VII. Massacre des chrétiens
L'esthétique de Néron

Chrz: cieszyli się z pożaru Rzymu 155
incendiaires de désir 156
Chrześć. byli bardzo znani w świecie ~~chrześ~~. 157
Józ. Flaw. uniewinnia Nerona 158
chwali Poppeę
aktorowie żydow. 159
Udział żydów możebny w prześladow.
Nerońskiem – 160
Mnóstwo aresztowanych.
multitudo ingens 162
Rzymianie kontenci że zaginą chrz: 163
Ohydliwość kar rzym. 163
dodane pośmiewisko 165
Sceny mitol: 168
sermentitii, semaxii 173
cette épopée de l'amphithéâtre qui va durer deux cent cinquante ans et d'où sortiront l'ennoblissement de la femme la réhabilitation de l'esclave .. 174
Ubolewa Re: że prześladow. chrześć. było to gruby błąd polit: 175
O dogmatyzmie Konserwatyzm: 176

Pas de x condamné qui n'ait pu dire:
„J. aussi fut frappé" 177 –
Les fanatiques seuls fondent quelque chose 177
Orgja Neron: była wielkim chrztem —
Ce fut la prise de possession de la colline
Vaticane par ces triomphateurs d'un
genre inconnu jusque-là 178
Sąd Tertull. o Neronie 178
Neron Antychrystem 179
Bestya 179
Czystość dziewic chrześc: pod wzrokiem
Nerona 180
secret qu'ignora l'antiquité 180

Ch. VIII. Mort de S. Pierre 182 nast.
et de S. Paul

28/4 87

Na pewno nie znamy nazwiska ani jednego
z chrześc. którzy zginęli w sierp. 64 – 182
Na prowincji było wielkie prześlad. 183
szczególnie w Azyi mniejszej —
w Smyrnie — w Pergamie —
Wszystkie te dane bierze Re z Apoka: 183

120

Napis w Pompeji - przeciw Rossi - 184 - no. 4
Chrześc. po za prawem - 185
Z prześladow. w Rzymie łączyć należy
imię obu apostoł: 185
dowody tamże no. 5
Ich imię otoczone tajemnicą -
sort étrange 186
Piotr um. męczeń. - no. 1
Męczennikiem mógł być tylko w Rzymie
W Rzymie tylko jedno zdanie no. 2
stwierdzający tę śmierć - ta j. epizod w Tacycie
i wzmianka Św. Klem: - 186
Paweł także umarł śmiercią męczeń-
ską w Rzymie - no 4
musiał umrzeć w sierp. 64 - 187 no. 1
niepotrzebne są ostatnia świad. Dioniz:
z Koryntu, zaznaczając ~~mu~~ un parti pris
systématique, które ma właśnie Re-
w tym punkcie 187 n. 1.
la reconciliation 187
par autorité légendaire (c'est-à-dire
divine) 188
Ukrzyżowanie Piotra 190
Ciała apost: zjawiają się w 3. w: 192

quelques petites fourberies pieuses
przypisuje Re. Łuczynie 192 no. 2
O grobach i miejscach gdzie cierpieli
apost: 194 - 195
Przeczy, żeby ciała ich były prawdziwe 195
bo koło r. 100 powstało dużo legend
na korzyść dwóch apost. -
Nazwiska urzędników cywilnych z owego
czasu - 196 no. 1.
Jan był może w Rzymie i cierpiał 197
musiał przypatrzeć się mękom - 198
L'apocalypse est pour nous le cri
d'horreur d'un témoin ..
może miał być zapalony - 199
Wątpliwości co do imienia Pawła 199
z Apokal.
notre incrédulité douce 200
Jakim wyobrażałby mieć Re. koniec Pawła -
o pogodzeniu obu apost: 201
l'hellenisme de Paul -

122

202 nast.

Ch. IX. Le lendemain de la crise

Dramat neroński będzie przez lat kilka
ciężył nad wyobraźni chr: 202
la conscience chrétienne en sera comme
obsédée –
l'invective furibonde 206
jest to niby Objaw. S. Jana
S. Jan napisał Objaw. – 207 no. 1.
Jan ostatnia kolumna kościoła – 208
staje na czele partyi żydowskiej w Efezie.
przeciw stronnikom Pawłowym 209
Barnab. także uchodzi z Rzym
do Efezu – 210
ratuje dzieło Pawłowe z Tymot. –
on to napis: list do Żyd. 211
prawdopodobnie do Rzym. –
Cecha alexandryjizmu 212
zgoda z ostatn. list. S. Paw. –
Dziwi się Re. że w szkole Paw. więcej
zajmowano się imieniem Chr. niżeli ży-
ciem – 221 –
zważa to więcej niewrzecz..

może nawet niemała dalne nauk Chr: 222

Ewan. Synoptyczne nie powstały w szkole
Pawła: 222
List do Żydów znosi ofiary krwawe
esencyą dawniejszych religii 223
idea ofiar pogań. 223
L'idée génératrice de la messe 225

29/4 87

Ch. X. La révolution en Judée 226 nast.

Stosunki w Palestynie – cechy i przeznaczenie charakt. żydów. – pierwsze zatargi z Florusem – walka stronnictw w Jeroz.
~~wzajemne rzezie żydów. Agryppa~~ –
~~klęska Cestyusza~~ –

Ch. XI. Massacres en Syrie et en Égypte 249 nast.

rzezie wzajemne żydów i pogan – nienawiść ku żydom – wojna w Palestyn.
klęska Cestyusza –

264 nast. Ch. XII Vespasien en Galilée
La terreur à Jérusalem
Fuite des chrétiens

Podróż Nerona do Grecyi - jego mania do występowania na scenie - powstanie żydów. wzrasta - Hanan na czele umiarkowanych - Wespazyan wodzem - zdobycie i spustoszenie Galilei - Józef Flawiusz (278)
w Jerozol. partya czerwona bierze górę - rzeź arystokratów - syn Anana zabity
Odtąd żydzi bez kapłaństwa wkrótce będą bez świątyni (286 - 288)
Położenie i ucisk chrześc. w Jeroz. (290 - 294)
ucieczka chrześc. (295)
osiedają w Pella (298)
ebjonitów zaród - ewan. synopty. (300)

300 nast. Ch. XIII. Mort de Néron

jego popularność po śmierci 317 -
fałszywi Neronowie -

Ch. XIV. Fléaux et Pronostics 321 nast.

Mylne rachuby chrześ. i żydów po śmierci Nerona (321)
większość krajów wschodz: chciała pozostać przy Rzymie -
le monde fou 322
To objaśni: S. Jan. odpowiada wiernie położeniu umysłów po śmierci Nerona i wstrząśnieniom fizycznym ziemi (323)
wróżbiarze (324)
potwory (325)
zjawiska na niebie i meteor. (326)
wszędzie rzezie 327
La cruauté des moeurs militaires et civiles avait banni du monde toute pitié (327)
Przepowiednie Chrz: -
głód i powódź Tybru
Klęski społeczne 328
Trzęsienia ziemi -
il semblait que la terre et l'humanité eussent la fièvre à la fois -
Straszne trzęsienia ziemi w r. 65 (330)

Największe zepsucie i największe klęski dokoła zatoki Neap. (332)
aluzye w księdze Henoch (333)
Pour le peuple il n'y a pas de rapprochement fortuit (334)
Trzęsienia ziemi w Azyi mn: (335)
szczegóły o nich (336)
A partir de l'an 59, il n'y a presque plus d'année qui ne soit marquée par quelque désastre 337
influence réciproque entre l'histoire matérielle de la planète et l'histoire du développement de l'esprit (337)
Ślady w Apok: i Sybill. —
L'épouvante devint ainsi un élément de toute apocalypse (339)

340 nast. Ch. XV. Les apôtres en Asie

Ruiny i napisy w Hierapolis, następujący krótko w Colossi- zakłady miłosierne (341)
Epiktet → (341)
manuel des âmes fortes qui répugnent

au surnaturel de l'évangile et qui croient
qu'on fausse le devoir en lui créant
un autre charme que celui de son austérité (342)
Apost. Filip w Hierap. (342)
Kupiec jeździ 72 razy z Hierap. do Rzymu (342)
Hierap. i Efez dwa centra tradycyi
apost. w Azyi mn. (344)
uczniowie Jezusa – judeochrześcijanie
w górę (345)
Jan w Efezie (347)
gwałtownego charakt. –
różnica między tym char: a listami 348
nie cierpi nowego Balaama – 348
sympatye z powstaniem jeroz: 350
strach przed możliwym powrotem Nerona (351)
Neron Antychrystem –
Zjawia się fałszywy Neron 351
osadzi się w Cythnos 352
przypuszczenia Re: o propag: Neroni. (353)
(wszystkie wiszą w powietrzu)
W sty: 69 r. zjawia się Apokal. S. Jan. 355
wiary jej aut. w restaurac: Nerona 356
i to po Galbie –
brak pojęcia nieśmiertelności duszy (357)

128

Formę apok: stworzył Ezech. (357)
A toute situation critique du peuple d'Israël répondit désormais une apocalypse — 359
Objaw. S. Jan: do siedmiu Kośc: 359
Przekład i rozbiór 360 – 370.
aluzya do S. ~~Pawł.~~ (363 no. 2 73.)
364. no. 1.
365. no. 4 366. no. 1.
368 no. 4
zawne nikolaitów lub Balaama
biene. Re: że symbol S. Pawła -
takie jedzenie mięsiw ofiarn: za Pawłem

Re. uważa Apok: za dzieło Jana: 371 –
Dla niego pisał ją w Patmos 372 –
ważne położenie i dobry port 373
pierwsza stacya morska z Efez. do Rzymu –
była zamieszkana i kwitnąca –
różne racye dla której weszła do Apok. 374 – 375 –
nie mógł być apost. tam internow. 374 no. 1
Gniewa się Re. że apost: nie napisał sielanki – lub nie marzył o zwycięstwach

Greków nad Persami 378
właśnie były czasy po temu!
chimère contradictoire d'une terre
nouvelle et d'un ciel nouveau —

Ch. XVI. L'Apocalypse

380 nas.

Rozbiór samego Objaw.
Niebo na wzór Kabały żydów. 380
a jednak Re: odsyła do Grek.
Księgę o siedmiu pieczęciach otwiera
Baranek —
Jezus na wzorze hierarch. nieb. 384
Siedm pieczęci — Koń biały
Koń czerwony 385
Koń czarny 386 żółty —
piąta pieczęć i dusze męczenn. 387
Potem sąd ostateczny
szósta pieczęć i fenomena natury 388
cztery anioły wiatrów 388
Nie odróżnia apok. nawróconych pogan
od żydów zbawionych — 389
męczenn. wielk. prześladowania 390

Po otwarciu siódm. pieczęci wielkie milczenie-
Koniec dramatu urywa się 391
siedm trąb archanielskich 392
Siedm kar nieb. 393 - 398
Przed siódmą nową zwłoka 399
Zawiera się druga część Apok. 400
Jerozol. będzie wydane poganom -
dwaj prorocy, wysłannicy Pana 402
Bestya (Neron) je zabije -
Henoch i Eljasz 403
Żydzi nawracają się
brzmi trąba siódma 405
Koniec rządu -
nowe wizye 406
Kobieta i smok -
siedm głów smoczych = siedm cesa: 407
10 rogów = 10 prokons: -
dziecko wzięte do nieba 408
Walka smoka z arch. Michałem 409
Zemsta smoka 410
Nowe zwierzę wychodzi z morza
o 10 rogach, 7 głowach
Wszyscy je czczą - 411
Prześladuje świętych 413

Głowa zraniona to Neron 414
Bestya druga o dwóch rogach 415
666 = Νέρων Κάισαρ —
druga bestya o 2 rogach może Szymon
Magus, może jakiś ajent Nerona 420-421
Trzej aniołowie mściciele — 423
Sąd ostateczny 424
siedm aniołów wylewa siedm czasz 426
Wojska królów świata zbierają się w
Harmagedon — 428
Sąd nad Rzymem 429
Jej obraz 432 —
Stosunek Apok. do fałszyw. Nerona 436
Był to główny powód do napisa: Apok. 439
Upadek Rzymu w Apok. 440 —
Tryumf Syna Bożego 443
Neron — Antychr. zabity 444
Uwięzienie smoka piek: 445
Rządy tysiąca lat — 446
Szatan wraca 447
Gog-Magog — wojna przeciw świętym 447
Sąd ostatni 448 —
Odnowienie świata 449
Opis niebies. Jerozol. 457

454 nast. **Ch. XVII. Fortune du livre**

Wielkie wrażenie 456
Zrazu fakta potwierdzają przepowied. 456 –
potem szukają w słowach ant: innego sensu, nie sprawdzającego się faktom bieżącym 457
Znana apok: poecie sybil: 458
Zrozumienie Apok. coraz więcej się zaciera –
już u Iren: liczba bestyi niezrozumiała – objekcya stąd przeciw stosunkom Iren. ze S. Janem 459 – no. 4
Po 4. w: Kościół grecki odpycha książkę – 460
Sw. Beat z Liebany w 8. w: pewne antychr. identyfikuje z Neron. 461
W 12. w: ~~[illegible]~~ tradycya
Joachim Florus 462
charakt: apokal: S. Jana, zalety 463
dużo się zapożyczyła u Greck.
Dan. i Izaj: 464
Teolog: treść apok. 465

Mesjaństwo dało Żydom pierwszą ideę
nieśmiertelności 467 –
milenaryzm 468 –
Podobne wyobraż. u Persów 470.
siedem pieczęci – siedem koni – siedem kolorów 472
Śmieje się Re. z pisarza Apok. 473
potępia jego nienawiść cywiliz: 474
uniewinnia Re. zbrodnie Rzym. –
C'est le livre par excellence de l'orgueil
juif 475
Apok: jest Księgą Nerona – antytezą
do ewan. 477
Żartuje Re. z końca świata 478
la science parfaite n'est pas autre
chose que le pouvoir de maîtriser
les forces du monde 479
l'avènement futur de l'absolu –
Przyszłość według Re. –

137

2/5 81

Ch. XIX. Ruine de Jérusalem

500 nast.

Oblężenie i zburzenie Rzymu -
Titus, de son côté, était atroce - 507 -
każe co dzień 500 żydów krzyżować, żeby
resztę przerazić do poddania się -
Szaleństwo i rozpacz w Jeroz: 507 -
ofiary ustają 17 lip. 509 -
Titus sam każe spalić świątynię - 511
Tytus ma beaucoup de pose et un peu
d'hypocrisie 513
Świątynia spalona 515
Gród syoński zdobyty 520 -
okrucieństwa Rzymian 521

524 nast.

Ch. XX. Conséquences de la ruine de Jérusalem

Powraca Tytus do Rzymu -
w Paneas w cyrku na cześć urodzin
Domicyana 2500 żydów spalonych -
w Beyrouth tę samą liczbę na urodz.
Vespazyana - 525-526.

Cherubim z świątyni daruje T. Antyochii 526
Nie pojmuje Re. że T. remplissait une mission providentielle 527f –
Tryumf rzymski 529
Bar-Gioras zabity 531
Thora złożona w pałacu 531
sprzęt liturgiczny w bazylice pokoju –
Zwycięstwo nad teokracją cette redoutable ennemie de la civilisation 533
zwycięstwo prawa przyrodz: nad Objaw. –
Chaque victoire de Rome était un progrès de la raison 533
la liberté de conscience devait sortir à la longue du droit romain –
To już straszliwy paradoks
Lepsze panowanie miecza niż Kościoła 533
Mais une grande lacune devait rendre cette victoire de T. infructueuse. Nos races occidentales, malgré leur supériorité, ont toujours montré une déplorable nullité religieuse 534
Tirer de la religion romaine ou gauloise quelque chose d'analogue à l'Église était une entreprise impossible 534 –

Str. 536 pełna sprzeczności. dowodzi mimo niechęci au: wyznawanie potrzeby religii
L'homme a besoin d'une pédagogie morale, pour laquelle les soins de la famille et ceux de l'Etat ne suffisent pas-
Rzeź żydów w Cyrenie 539
cała ich gmina, jedna z najbogatszych zniszczona –
Palestyna jako państwo polit. istnieć nie mogła 540 -
porównanie Palestyny z Francyą 542
après la production du christianisme, le judaisme n'avait plus de raison d'être 544
l'esprit de vie est sorti de Jérusalem
Israël a tout donné au fils de sa douleur et s'est épuisé dans cet enfantement 544
Sąd o żydowstwie - które nie zgodziwszy się na śmierć - stało się upiorem 545
Skutki zburzenia Jero: mają dla chrz: nieobliczone następstwa 548
Rzym papieski powinien zginąć dla dobra ludzkości 548 -

137 –

Appendice: De la venue de S. Pierre à Rome et du séjour de S. Jean à Ephese (531 – 569)

Au: przytacza dobre dowody za pobytem jednym i drugim –

Vie de Jésus par Ern. Renan
16ème édition. Paris 79. Calmann Levy
8vo str. CV. 579 –

Jest to 1. tom historyi początków chrześc. Dedykowana pamięci siostry, zmarłej w Syryi – dużo frazesów panteist. Przedmowa do 13. wyd. III–XXXI. wykazuje różnicę nowego wyd. od 12. dawniej wyd. i odpowiada na krytyki –
Si le miracle a quelque réalité, mon livre n'est qu'un tissu d'erreurs. V
Wielka to prawda –
negacya cudów i inspiracyi VI
Par cela seul qu'on admet le surnaturel, on est en dehors de la science –
Ren: chce pisać jak piszą dziejopisarze Mahom. lub Buddy VII
mówi o błędach Ś. Łuk.: à propos de Quirinius et de Theudas VII
A la base de toute discussion sur de pareilles matières est la question du surnaturel. Si le miracle et l'inspiration de certains livres sont choses

réelles, notre méthode est détestable IX
Teolog nie może być historykiem IX
Teolog prawowierny to ptak w klatce, teolog liberalny to ptak, któremu obcięto skrzydła X
Studya nad początk. chrześc: powinny być uprawiane według tej samej metody co grecka lub indyjs: filol. X
o 4. ewan: X
dawniej ~~uważał~~ ją za dzieło apost: przerobione przez uczniów – teraz za apokryf z r. 100 zawierający jednak cenny materyał histor: – odrzuca zarówno tradycyj: katol: teol: jak radykal: protest:
według swego zdania zmienił dużo w tekście XIII
o Lizaniaszu S. Łuk. może nie mylił się ale co do Kwiryniusza Mommsen wykazał jego omyłkę XIII
si l'on s'astreignait, en écrivant la vie de J. à n'avancer que des choses certaines, il faudrait se borner à quelques lignes – XVI.
Jednak główne punkty życia znane skądinąd – jak Re. przyznaje XVI
Żartuje Re. z teol. liber: którzy odrzucają

Chr: wielka niezgodności XVII
Te tendencye [illegible] przy Marcyona XVIII
Scholten i Schenkel zrobili Chr. który
n'est ni un Messie ni un prophète
ni un juif XVIII
Po wyjęciu [illegible] Re cudowności naro-
dzenia Pańskiego i istnienia Ducha S. XIX
Il n'y a guère de détails certains
en histoire XX
Le talent de l'historien consiste à
faire un ensemble vrai avec des traits
qui ne sont vrais qu'à demi XX
Illuzye w Lourdes i Salette XXIII
Wyznanie wiary Re: w tym ustęp:
Le monde est une comédie XXI
L'humanité est si faible d'esprit, que
la plus pure chose a besoin de la coo-
pération de quelque agent impur XXIII
Tu zupełnie widać Francuza –
Chr. nie był ani mędrcem ani filozofem
ani patryotem ani ekonom. uczonym ani
moralistą ani mistykiem
Ce fut un charmeur XXIII
Wierzyli na Zachodzie i Wschodzie. XXIII

Księciu mułłowie, który niedawno reperował
grób proroka – a Murat: to pochwalił XXIV
il n'y a que les consciences troublées qui
fondent puissamment XXIV
Podepruje Re. prawdomówności i szczerości
Zbawiciela XXIV –
wyznaje dalej w tymże duchu XXV
uważa oszustwo za potrzebne w religii
chwali swobodę Zba: słodkiego, choć nie
zawsze nam bytu –
wydał nawet dziełko tudzież się: Jésus –
dla dusz pobożnych – XXVI. no. 1
o cudach i illuzyach XXVII –
La science seule est pure XXVIII
La morale n'est pas l'histoire XXIX
Malheur à la raison, le jour où elle
étoufferait la religion XXX
Le dernier des simples, pourvu qu'il
pratique le culte du cœur, est plus
éclairé sur la réalité des choses
que le matérialiste qui croit tout ex-
pliquer par le hasard et le fini XXXI –

Introduction

où l'on traite principalement des documents originaux de cette histoire - XXXIII-C

plan dzieła XXXIII

Par une singularité rare en histoire nous voyons bien mieux ce qui s'est passé dans le monde chrétien de l'an 50 à l'an 75 que de l'an 80 à l'an 150 – XXXVI

ważniejsze dla tego, że główne dokum: chrześ. pochodzą z czasów pierwszych. – że ~~pod~~ lecz mnóstwo dzieł XXXVI i nas: ale wszystkie są protest! –

Philon est vraiment le frère aîné de J. XL

Sąd o Józef: – miejsce o Chr. autent. XL choć trochę przerobione przez chrześ. –

znaczenie wielkie dzieł Józ. – XLI.

O apokryf: XLII

O talmudzie XLV

został ułożony między 200 a 500 r. XLV

O ewan: XLVIII –

O ewan. S. Łuk. XLIX

l'auteur du 3. évang. et des actes est un
homme de la seconde génération apost. —
data ewan. w rozd. XXI pisanych po
zdobyciu Jeroz: X4IX
Nous sommes donc ici sur un terrain
solide ; car il s'agit d'un ouvrage
tout entier de la même main et de
la plus parfaite unité Z1
1ª i 2ª ew: dawniejsze od S. Łuk: ale
nie miały formy ustalonej — dowody
tego powaga Papiasza 41
Deux documents originaux u ewan.
synopt: nauki Chry: u Św. Mat:
fakta zebrane przez S. Mark.
Wielka wartość ewan. synopt. 4VII
tendencyi zewnętrzne otaczające 4.ª ewan. 4VIII
wewnętrzne 4XI.
jeśli uczeń S. Jana, pół gnostyk, ułożył
ewan: według tradycyi w jego szkole
przechowywanych 4XVII
souvenirs de vieillard 4XVIII
Nauka Chr. w 4ym ew: inna niż u
S. Mat. 4XIX
licha objekcya 4XX

Gdy pisano 4a ew: było już pełno gnost. w Azyi mn: - może Jan S. od nich się zaraził! 4XXI -
lepiej było by uważać gnost: za przerobienie nauki S. Jana -

Presbyter Jan też sam może co apo: 4XXIII
Ce ne serait pas la seule fois qu'un livre d'abord hérétique aurait forcé les portes de l'église orthodoxe et y serait devenu règle de foi 4XXV
musiała ewan 4a być napis: przed r. 100 - wtedy jednak przeciw Re: wszystkie argumenta przytoczyć można, któremi dowodził autent. apost. wartość 4go ewan. 4XXVII
niesłusznie występuje Re. przeciw rozprawom w niej zawartym -
Czwarta ewan: ma się do Chr: jak Platon do Sokr: 4XXIX -
Xenof: odpowiada synoptyk: -
Wszystkie 4 ewan. uważa Re za documents sérieux 4XXXI.
We faktach S. Mar. przoduje 4XXXIII
Opowiadanie S. Luk. ma wartość mniejszą
—

Pochwały dane S. Łuk. LXXXVII –
uważa za kompilatora –
nie wyżej że ewan.-apokr. LXXXVIII
wszystkie 4 ew. są des biographies légendaires LXXXIX
Cztery ewan. się zbijają często XCV
znowu o cudach XCV XCVI
Il n'y a pas eu jusqu'ici de miracle
constaté XCVI
Krytyka cudów XCVII
Że zwiedził Palestynę w r. 1860/61 – XCVIII
miejscowości dziwnie zgadza się z ewan. –
jest ona
un cinquième évangile – XCIX
znaczenie ludzi w historyach relig. C
la foi absolue est incompatible
avec l'histoire sincère CIV
l'histoire entière est incompréhensible sans lui (Jezus) CV.

K. 100
16. I. 1953 Jak

CARTOLERIA
VINCENZO VESCI
ROMA
Via della Guglia 69 e Via Pastini 19 e 19a

417